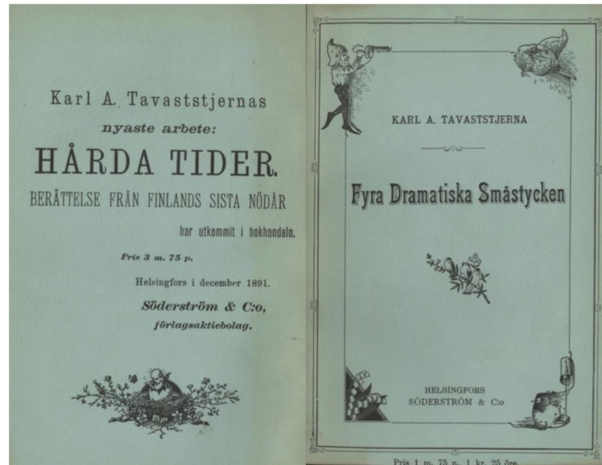


Karl A Tavaststjerna:

FYRA DRAMATISKA SMÅSTYCKEN

HELSINGFORS,
SÖDERSTRÖM & C:o
Förlagsaktiebolag.

BORGÅ 1891,
Verner Söderströms tryckeri

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk har hämtats från **Nationalbiblioteket i Helsingfors**. Det anpassades för Projekt Runeberg i mars 2013 av Bert H.

FRUN EMANCIPERAR SIG.

FARS I EN AKT.

Uppförd å Nya teatern i Helsingfors år 1885.

PERSONERNA:

Ingeniör Paul. Alva Paul, hans fru. Elsa Sevidt, författarinna. Fröken v. Volksger. Enkefru Språng.

Händelsen kan passera litet hvarstans i norden.

Scenen är Ing. Pauls salong, som tillika är hans arbetsrum. Ett ritbord med attiraljer under fönstret till höger, därinvid en etagèr och stolar med ritpapper, priskuranter etc. I fonden öppen dörr till tamburen. Enkelt möblemang.

Alva Paul sitter morgonklädd i en länstol och läser, Ing. Paul lutar sig öfver ritbordet iförd en hvit arbetsrock.

Alva: (ser upp) Karl, skall du inte till byrån i dag?

Ing: (utan att se upp) Jo, — sedan senare, ... inte ännu!Alva: (efter en paus). Karl, har du sett de där brefven, som kommo med posten i dag?

Ing: Jaha du, — det har jag (Ny paus)

Alva: Karl, du är bra kort af dig i dag.

Ing: (ritar) Tycker du det? (Ny paus)

Alva: Karl, du var ändå bra dum i går kväll!

Ing: (ser upp) Sa' du dum?

Alva: Det sade jag. (Paus. Ing. ritar) Tycker du det inte själf då?

Ing: Nehej, — inte als!

Alva: (stiger upp och går ett litet kort slag) Men du gör ju oss till ett åtlöje, och sätter vårt samlif i munnen på alla människor —

Ing: (ser upp) Hvad vill det säga? Gör jag det?

Alva: Jaha! Det går rykten nog om oss här i staden, utan att du behöfver hjälpa till och gifva dem nytt stoff.

Ing: Jag måtte vara idiot i dag, jag förstår ingenting.

Alva: Gör dig inte till! Du vet nog hvad jag syftar på, men du har alltid ditt retsamma sätt med mig.

Ing: Jag?Alva: Du körde ju ut mina väninnor, dina egna gäster i går kväll . . !

Ing: Nej, hör nu . . !

Alva: (fortsätter) Du såg ju själf huru de alla rymde fältet, när du blef oförsynt.

Ing: Åh Herregud! Och jag, som aldrig vet mig ha varit mera underhållande i ett sällskap!

Alva: Förstår du inte att du sårade dem?

Ing: Inte det minsta.

Alva: Elsa Sevidt blir visst aldrig mera god på dig.

Ing: (närmare) Nå, men säg mig, — hvarför skall hon då vara så innerligt god på mig?

Alva: Du är odräglig!

Ing: (stiger upp och tager sin hustrus händer; med en djupt bekymrad blick) Säg Alva, — allvarligt, hör du! — Sof du mycket illa i natt?

Alva: (gör sig lös) Hvad hör det hit?

Ing: (tillbaka till arbetet) Vore du rättvis,

skuUe du inse att det var jag, som kunde blifvit sårad, när ingen af damerna ville höra mitt andra-gande i kvinnofrågan till slut engång!

Alva: (som förr) Vi ha knappast varit gifta halftannat år, och redan går det ena ryktet efter det andra om oss i staden. Man påstår att vilefva mycket olyckligt . . . och . . . och så går du och häller olja på elden . !Ing: (vid ridbrädet) Nå men, lilla huskorset mitt, — hvad gör det nu om vi lefva litet olyckligt? Kantänka!

Alva: Ja, men att sprida ut det kring staden . . !

Ing: Den stackars staden bör ju också få någonting att tala om.

Alva: Men jag vill inte att vi skola bli samtalsämnet.

Ing: Egentligen är jag inte häller så rysligt noga om det. Men ser du, — om nu dina vänner, Elsa Sevidt med

flera, vilja att vi skola lefva olyckligt, så kan Gud själf inte hjälpa oss att lefva lyckligt i deras ögon.

Alva: Nu pratar du bara skräp igen.

Ing: Ånej! De vilja att du skall emand-pera dig ifrån mig med alt våld . . (räknar) och . . och . . . (likgiltigt) och om du viU så skall jag . . så skall jag börja hjälpa dem. (räknar)

Alva: (retar upp sig) Ja, räkna du bara! Jaga mig på dörren också, såsom du gjort med mina vänner. Men jag skall veta att fordra aktning för mina åsikter!

Ing: Ja ja, ja ja (räknar) . . . Men säg mig du — skall det ske just nu, när jag har som allra mest brådt med mina kalkyler? (Går fram till henne och vill kyssa henne. När det ej lyckas, begynner, han gnola på en vals och svänger henne motvilligt omkring ett par hvarf).Alva: (under tiden) Ja visst . . .jag skaU behandlas huru som hälst ... du trampar mig på tårna, hör du! . . Usch! Du är så gement oridderlig, — riktigt afskyvärd är du! (Det ringer)

Ing: (lämnar henne och byter hastigt ut sin hvita arbetsrock mot kontorsrocken) Se så, — adjö nu! (Kysser henne i nacken, hvar det passar sig) Jag kommer igen mycket snart! (Ut i tamburen och öppnar för Elsa Sevidt, för henne in till Alva, som står surmulen, samlar sedan sina papper och går under repliken) Ser du där Alva, fröken Sevidt har visst inte tagit illa upp mitt lilla inlägg i kvinnofrågan — inte sant? Och nu lofvar ju fröken Sevidt att tala litet godt för mig under tiden? (Ut)

Elsa Sevidt: (när han gått) Din man tycks vara vid alldeles ypperligt lynne i dag.

Alva: Han är odräglig!

Elsa Sevidt: Ja ja, — det äro mest aUa karlar. Och jag förstår så väl att han icke tycker om vår vänskap. Det är alt bekvämast för manfolket att slippa kritik, förstås! Men låt mig bara hållas, och vi skola tvinga honom till respekt för kvinnan i slutet af det nittonde århundradet, — tro mig! (sätter sig)

Alva: Det går inte så lätt. (tager plats bredvid henne)

Elsa Sevidt: Men det skall gå ändå! Hans beteende i går, — ja, det var nu inte precis det mestbelefvade, men jag tycker mera om ärlighet... om ärlig dumhet vill jag säga, än om lurande bakslughet.

Alva: Ja, det kan man ändå inte förebrå Karl för, — för bakslugheten, menar jag.

Elsa Sevidt: Nej, — inte ännu, för hem tror att han är så stark, att han inte engång be-höfver använda sin lilla smula klokhet emot oss. Men vänta bara, — våra herrar männer skola alt få se på något annat med tiden.

Alva: Ja, men . . . Om du bara hade en man, så . . .

Elsa Sevidt: Hvad skulle jagmedhonom? Jag reder mig nog utan.

Alva: Ja visst . . naturligtvis . . . men . .

jag menade inte så, jag menade att om du hade

en man, så skulle du . . .

Elsa Sevidt: Men jag har ju ingen, för att

jag ingen velat ha. Hvad ska vi då bry oss om

huru det vore om jag hade en sådan hustyrann? Jag är glad utan.

Alva: Du låter mig inte säga hvad jag menar. Jag menar att om du hade en man . . .

Elsa Sevidt: (atbryter) Ska vi inte låta det vara som det är? Det är ju bättre så. Jag skulle t. ex. inte vilja varit i ditt ställe i går kväll.

Alva: Ja, Karl var hänsynslös mot er.

Elsa Sevidt: Än mot dig då? Det var juju mot dig, som han var hänsynslösast Vi voro ju dina gäster

Alva: Ja men jag läste mig inte så mycket vid det för min egen del, ty jag känner min man, och vet huru han brukar skämta. Och det kunde ni naturligtvis inte känna till.

Elsa Sevidt: Skämta! Det var ett litet för långt gånget skämt i alla fall.

Alva: (bestämdt) Det var det visst.

Elsa Sevidt: (tager Alva om lifvet) Jo, ser du, — nu har jag att anförtro dig en hemlighet. Jag är säker på att du förstår mig och fattar huru rätt jag har, när du . . . (tager upp en tidning ur fickan) när du läst detta.

Alva:' (nyfiken) Hvad är det? Hvad är

det?

Elsa Sevidt: Jo, ser du, — när jag i går kväll kom hem efter att ha blifvit så illa behandlad, af din man, du vet, så kokade det inom mig, och jag beslöt att taga hämd på honom för din skull, för min skull och för aUa fria kvinnors skull.

Alva: (rycker förgäfves i tidningen) Hvad är det då?

Elsa Sevidt: (högtidligt i det hon håller ut tidningen) Jag skref i flygande hast under full inspiration en liten skiss till »Stadsbasunen». Och emedan din man jagade ut oss så tidigt, blef skis-sen färdig att införas redan i dag. Men du må inte tro att jag blottstält dig, Alva! Nej, det är bara din man, som kan kännas igen af dem, som ligga inne i edra förhållanden. Och likafullt har jag varit diskret nog att göra honom blond och lång, för att icke hvar och en skulle gissa hvem jag syftar på.

Alva: (vill rycka tidningen ifrån henne) Gif då hit den, jag vill läsa det strax . . .

Elsa Sevidt: Nej, det ska du inte göra. Du ska vänta tils din man kommer hem, och sedan läsa den högt för honom.

Alva: Ja ja, — det är en präktig idé!

Elsa Sevidt: Det bör göra värkan. Men . . . Alva du, ... du ska inte tala om att jag skrifvit den.

Alva: Hvarför inte ?

Elsa Sevidt: Den förlorar i värkan, om han lår veta att en kvinna skrifvit den.

Alva: Det kan du ha rätt uti. Men jag vill ändå läsa skissen nu strax, (vill taga tidningen)

Elsa Sevidt: (håller den undan) Nej, vänta tils att jag gått, så kan du begrunda den ensam, (det ringer på tamburklockan) Det är väl inte din man?

Alva: (ut och öppnar. Från tamburen) Nej,

det är inte min man! (kommer in med fröken Volk-säger) Välkommen, välkommen! Det är bra snällt af er att söka upp mig i dag!Fr. Volksäger: (dröjande) Ser du, jag

kommer i ett specielt ärende . . . jag har något att gifva dig . . !

Alva: Hvad kan det vara?

Fr. Volksäger: (med en blick på Elsa Sevidt) Om inte Elsa Sevidt redan . . . (tager upp ett nummer af Stadsbasunen) Jo, här ingår en liten skiss enkom som gjord för att läsas af dig, Alva. Jag vet att din man inte håller den tidningen och därför kommer jag med den — (ger Alva tidningen.)

Alva: (skrattar) Nå, det skadar inte att ha två stycken tidningar att läsa högt ur för min man. Elsa Sevidt har redan gifvit mig ett nummer. (Svänger båda tidningarna en i hvardera handen) Nu skall han få lära sig hvad en kvinna vill säga! (Det ringer igen) Nå — skulle det vara Karl redan? Då måste ni stanna kvar öfver uppläsningen. (Öppnar dörren ute i tamburen och kommer in med fru Språng) God dag, god dag Ma-thilda! Tag då kappan af dig! Ni är mer än snälla . . .

Fru Språng: (i tamburdörren) Hvem är där inne? (hviskande) Jag har något att säga dig en-skildt, Alva. (tager fram sin tidning) I dagens nummer af »Stadsbasunen» fins ett stycke under sträcket, som du måste läsa. Hälst högt för din man, hör du!

Alva: (drager skrattande fru Språng medtidningen i handen in på scenen) Nu ska man tro att jag far tidningar! Och alla ska jag läsa högt för min man! Hvad kan det vara för slag? — Jag dör af nyfikenhet! (Tager tidningen af fru Språng och bläddrar i den)

Elsa Sevidt: (stiger upp och hindrar henne) Nej, Alva! — jag har ju sagt att du skall spara det tils din man kommer hem!

Alva: Men hvad är det då för slag, ni äro så hemlighetsfulla allihop?

Elsa Sevidt: Jag har ju sagt dig hvad det är. Lägg bort tidningen nu, så kunna vi fortsätta att tala om det, som din man afbröt i går . . .

Fru Språng och Fr. Volksäger: Jo, jo — gör som Elsa Sevidt säger! Vi ska begagna tillfället medan din man är borta.

Alva: Ja, han var mycket oförsynt i går, det var han! Och det är mycket snält af er att ändå komma hit i dag, och att ni inte blef ledsna på mig för hans skull. Jag har varit så ond på honom i dag, så ond! Och han har minsann fått äta upp det, det lofvar jag.

Elsa Sevidt: Seså, seså, — det äro vi öf-

vertygade om. Sätt dig ner nu, så taga vi upp diskussions ämnet från i går.

Alva: Ja, det skall bli roligt. Men — (ser sig omkring) nog får jag alt lof att se till så vi få litet förmiddagskaffe! Vänta en helt liten stund, jag är strax tillbaka! (ut)Fr. Volksäger: (hastigt till Elsa Sevidt) Du har då värkligen skrifvit den där skissen? Det var bra. Utmärkt! Det är det skarpaste jag läst på länge!

Fru Språng: Den är storslagen!

Fr Volksäger: Den är mördande!

Fru Språng: Den är sann! Realistisk sann! Man känner igen hvarje drag. Du är stor, Elsa!

Elsa Sevidt: Den modema stilen fordrar noggranhet i detaljerna. Det är nästan bara detaljerna, som göra det hela. Dessutom fordras det mod att skrifva så, mod, — ja nästan hänsynslöshet ! Men när man har målet klart för sig och vet hvad man viU, — då är pennan ett härligt vapen.

Fru Språng: Och nog har du nutygattiU den där inbilske ingeniören, så han mins det!

Fr. Volksäger: Och hämnats oss, som

voro här i går kväll! Ja, jag måste säga, att hade du inte gjort det, så skulle jag bestämdt hos mig känt kraft nog att göra det.

Fru Språng: (häftigt upp mot dörren till höger) Herre gud, — tänk om han är hemma!

Elsa Sevidt: Nej — han är ju alltid på sin byrå vid denna tid.

Fru Språng: Det är sant — Gudskelof.

Elsa Sevidt: (tankfull) Ja, jag vill tro att jag denne gång lyckats försvara kvinnan väl gent emot råheten.Fr. Volksäger: Det var inte annat, än hvad som var din plikt, Elsa!

Fru Språng: Ja, din talang fordrar man något af! Han tyranniserar också alldeles för mycket sin unga fru, — stackars liten!

Elsa Sevidt: (lugnt) Men vi ska hjälpa

och u derstöda henne i de svåra förhållanden, dit hennes ungdom och den bristläUiga kvinliga uppfostran kastat

henne. Och framför alt — försvara henne!

Fru Språng: Ja, det är vår plikt att försvara henne.

Elsa Sevidt: Henne och hvarje annan outvecklad kvinna gent emot tyranniet och egennyttan.

Alva: (kommer beställsamt in med en scher-

rykarafif och glas på en bricka) Vi måste nöja oss med ett glas vin i stället för kafife. Min jungfru är utgången och jag vill inte själf stå i spiseln och försumma att vara med om diskussionen! (serverar) Skål då! — Och det är ju också nästan manligare att dricka vin på förmiddagarna i stället för det eviga kaffet! Skål, skål! Men hvad var det ni talade om? Det hushållet är då alltid i vägen. Jag försummade säkert något, som varit bra att höra. Elsa Sevidt talade så högt och ifrigt att jag hörde hennes röst in i matsalen.

Elsa Sevidt: Vi bara diskuterade om hvil-ken ställning en fri, emanciperad kvinna bör intaga inom äktenskapet gent emot en tyrannisk man.Alva: Det var ju ett utmärkt diskussions-

ämne!

Fru Språng: Jaha, — och det rör dig bra nog nära, Alva!

Alva: Det gör det visst. Vi ska fortsätta!

Elsa Sevidt: (förtroligt) Ja, Alva, — jag har nog märkt att du och din man inte draga riktigt jämt. Han tyranniserar dig alt för mycket,

och du är ju en självständig kvinna, Alva. Säg

mig du, — faller det dig inte lite tungt emellanåt

att lefva tillsammans med en man, som du så litet

sympatiserar med?

Alva: Nå, vet du ... ja . . hm . . ! Han är så god ändå, ser du. Skulle han bara inte vara så omänskligt öfverlägsen i sitt sätt mot mig!

Elsa Sevidt: Det är han mot alla kvinnor.

Fr. Volksäger: Men det ska du ha bort,

Alva!

Elsa Sevidt: Och säg mig nu, Alva, — blir han inte ond, när du säger honom emot? Och går han inte ut, och kommer han inte hem först sent på natten?

Alva: Jo du, det gör han, gunås så visst!

Elsa Sevidt: Och är han inte otäck då?

Jag menar ... är han inte obehagligt pratsam och vill han inte smeka dig, fast ni nyss var ovänner? Med ett ord ... är han inte ... är han inte . .. onykter då?Alva: (skrattar) Vet du, det är så svårt att säga . . Han är nästan aUtid lika kostlig med mig. . .

Elsa Sevidt: Nej . . . men säg mig . . . luktar inte hans andedräkt alldeles förfärligt när han kysser dig, röker han inte rysligt mycket och pratar han inte mera högljudt än vanligt?

Alva: Det är märkvärdigt så du vet allting, Elsa! Jo du, — nog gör han alt det där och htet mera ändå! Men det är inte så förfärligt, som du tror. För resten sitta vi ju här själfva midt på blanka förmiddagen och dricka scherry, ska vi så klandra honom? Skål då, allesamman! Det är så roligt, när ni komma hit, eljes skulle hushållet alldeles dränka mig i små bestyr. Nu kan jag åtminstone genom er följa med den stora frågan, fast jag tyvärr själf kan göra så litet för den.

Elsa Sevidt: Ja, kära Alva, — du har det värkligen svårare än vi. Men så länge du vet uppbära din personliga

värdighet gent emot din man, värkar du också på ditt håll för saken. Du invär-kar långsamt men säkert på honom . . .

Alva: (af bryter) Invärkar jag på minman? Nej du, — jag invärkar inte en smul på honom. — inte en smul, säger jag.

Elsa Sevidt: Det var sorgligt det Men det skall du lära dig göra.

Alva: Han är alldeles omöjlig, och hankan inte tåla min emancipationsvurm, som han kallar det. Därför tål han inte häller våra sammanträden.Fru Språng: Ja, det sågo vi minsann igår

kväll . . !

Alva: Han låtsar inte als veta någonting

om dem, engång!

Ella Sevidt: Ja, det är ett svårt förhållande mellan makar! Men du kan väl inte sitta med händerna i kors häller. Du vill lefva med i din tid, du vill se folk med stora intressen, förstås! Och det gör du alldeles rätt i, Alva! Förbjuder han dig det, så ska du opponera dig lugnt och allvarligt.

Alva: Det gör jag naturligtvis, (liten paus)

Fr. Volksäger: (smuttande på sitt glas).

Ja, ja, så är det att vara gift!

Alva: (ler) Men det är als inte så förfärligt, som ni tror!

Fr. Volksäger: Säg hvad ni vill, — jag behåller mina tankar för mig. Jag har sett nog af elände inom äktenskapet, för att numera akta mig för det. Och det har jag jag alltid gjort, för resten.

Alva: (skrattar) Men det fins mycket godt inom det också, det fins . . .

Fr. Volksäger: (envist) Ja — det må

finnas . . !

Alva: Och det fins män, som äro rätt bra...

Fr. Volksäger: (ifrigt) Men kvinnor, . .

men kvinnor . . !

Alva: (ifrigt) Det fins också tusental hustrur . . .Fr. Volksäger: (häftigt, resolut) Men det är just det, som det inte bör finnas!

Alva: (förvånad) Utan hvad då?

Elsa Sevidt: (myndigt) Utan kvinnor, fria, självständiga kvinnor vid sidan af sina män!

Alla: (utom Alva) Bra vo, bra vo!

Elsa Sevidt: Jag kommer att tänka på en sak! Säg mig nu! — Hvarför kallas en gift kvinna hustru, medan en gift man kallas man likafullt? Är det inte en orättvisa, som smugit sig in i självfva språkbruket ?

Fru Språng: Ja säg! Hvarför kallas hon hustru? Det låter så fatalt i mina öron.

Fr. Volksäger: Så underordnande!

Fru Språng: Så simpelt!

Alva: Men hör nu, mina vänner, — nu gå ni alldeles för långt!

Fr. Volksäger: Visst inte. Det är historiens orättvisa mot kvinnan. Det är ett missbruk! (Alla diskutera ifrigt och prata i munnen på hvarandra. Fr. Volksäger demonstrerar högljuddast. Fru Språng, som haft snufva hela tiden

snyter sig öfverljudt.)

Alva: (ropar öfver dispyten) Ordförande! Ordförande! Vi ska ha en ordförande!

Elsa Sevidt: Ja, — ska vi då ställa till ett litet extra möte? Vi blefvo ju af brutna i går. Detär sant att vi äro bara fyra, men »tres faciunt col-legium», heter det.

Fru Språng: Ja, Elsa — tag du klubban bara! (ser sig omkring) En klubba till ordföranden! Elsa Sevidt blir naturligtvis ordförande. En klubba . . !

Alva: (ser sig sökande omkring, springer

till ingeniörens ritbord och letar fram en stor hammare) — Se här!

Elsa Sevidt: Bra! (slår i bordet med hammaren) Silentium! Hvem var det, som bad om ordet?

Fru Språng: (efter en paus) Det var ju

Alva själf.

Alva: Ja, det är sant, nu mins jag det! Jo, jag ville bara säga att det är en öfverdrift, när den gifta kvinnan inte längre får kallas hustru . . .

Fru Språng: (afbryter) Det var bara som en orättvisa i själfva språkbruket . . .

Elsa Sevidt: (slår i bordet) Det är fru

Paul, som har ordet nu!

Alva: Ja, — jag har värkligen ingenting

mera att anföra i den saken.

Elsa Sevidt: Fru Språng har ordet!

Fru Språng: Jag sade också nästan alt:

att det ligger en orättvisa i själfva språkbruket, när en gift kvinna kallas hustru, medan mannen kallas man både som gift och ogift.Alva: Men hvem ....

Elsa Sevidt: (slår i bordet) Fru Språng har ordet!

Fru Språng: Jag har ingenting mera att tillägga.

Elsa Sevidt: Vill fru Paul ha ordet?

Alva: Nej, men jag måste ändå säga . . .

Elsa Sevidt: Nå, då vill ju fru Paul ha ordet.

Alva: Nå ja, — jag vill bara säga att själfva den den juridiska stilen talar om ogifta kvinnan och gifta kvinnan . . .

Elsa Sevidt: (slår i bordet) Jag vill endast påpeka att själfva vår meningsskiljaktighet icke är berättigad. Ty vi voro ju alla nyss ense om att det orättvisa i kvinnans behandling smugit sig in i själfva språkbruket, i det en gift man kallas sin hustrus man, under det en gift kvinna kallas sin mans hustru, — d. v. s. en gift hustru kallas sin mans kvinna och en gift man sin hustrus man . . .

Alva: (afbryter skrattande) En gift hustrus mans kvinna, så var det! — Och en gift kvinnas hustrus man! (skrattar)

Fr. Volksäger: Ordförande!

Elsa Sevidt: Fröken Volksäger har ordet!

Fr. Volksäger: Jag ville bara uppkasta

som diskussionsämne huruvida det inte vore . . .Elsa Sevidt: (slår i bordet) Jag ber tala-rinnan vara så god och

hålla sig till ämnet.

Fr. Volksäger: (knotar) Det år ju slut-diskuteradt . !

Elsa Sevidt: Vi kunna således anse frågan om ordets »hustru» orättvisa slutbehandlad? Vi ha således yttrat oss för att det innebär en orättvisa, som vunnit burskap i självfva språket?

Fr. Volksäger: Ja, — ja!

Elsa Sevidt: Mötets majoritet är således för, att anse frågan afgjord. (slår klubban i bordet) Afgjordt! Men innan vi gå öfver till ett nytt ämne, ber jag som mötets ordförande att få återuppkasta en fråga, som vi altför ofullständigt yttrat oss om.

Alva och Fru Språng: Ja, ja —låt höra!

Fr. Volksäger: Jag hade ordet till först och ber om att fa uppkasta mitt ämne till först.

Elsa Sevidt: (indignerad) Jag tänkte min värdighet som ordförande ...

Fru Språng: Söta Sanna, låt Elsa Sevidt fa ordet!

Fr. Volksäger: Hvarför får jag då inte uppkasta mitt ämne?

Elsa Sevidt: (missnöjd) Fröken Volksäger har ordet!

Fr. Volksäger: (ond) Jo, jag viU säga

att jag inte tänker låta hindra mig, utan att jag vill kasta upp hvad jag vill och när jag viU!Fru Språng: Söta, söta, snälla Sanna, låt nu det vara! Du kan ju efteråt kasta upp så mycket du vill!

Alva: Seså, mina damer, vi ska lugna oss! Det enklaste är ju att diskutera det ena först, det andra sen.

Fru Språng: Ja, Elsa, — säg nu hvad du har på hjärtat!

Fr. Volksäger: (ond) Jag promoverar mig

bestämdt!

Elsa Sevidt: Opponerar, menar fröken Volksäger.

Fr. Volksäger: Jag menar hvad jag säger, jag!

Elsa Sevidt: (myndigt) Som mötets ordförande är det min skyldighet att afstå ordet. Ilvad vill fröken Volksäger säga?

Fr. Volksäger: (hetsigt) Jag vill bara säga att jag promoverar mig.

Elsa Sevidt: Är det alt?

Fr. Volksäger: Jo, att jag inte opp och nerar utan promoverar mig!

Elsa Sevidt: Nå, då är ju alt klart! Min fråga är af ett litet allvarsammare slag än fröken Volksägers. Jag tycker att vi icke yttrat oss uttömmande i den frågan, som låg till grund för hela vår diskussion. Nämligen: hvilken ställning bör en fri emanciperad kvinna inom äktenskapet intagagent emot en man, som är konservativ, och således af princip motståndare till emancipationen?

Fru Språng: Ja, vi ha värkligen yttrat oss bra ytligt.

Elsa Sevidt: Mina damer! Då det alt

ännu så ofta händer att unga flickor med ungdomens blindhet kasta sig i armarna på män, som de als inte känna, inträffar det lika ofta att den unga frun efter ett halft års förlopp måste samla sig, resa sig upp och försvara sina heligaste rättigheter gent emot samma man. Ty eljes skämtar han bort hennes oförvillade rättsbegrepp med ett öfverlägset löje och drager henne sålunda tiUbaka i sin inskränkta uppfattning af tidens mest brännande fråga.

Fru Språng: Utmärkt, Elsa!

Elsa Sevidt: (fortsätter) Kan man annat än beklaga den unga frun? Själf altför fin och osjälfständig att föra sitt köns talan gent emot råheten och hänsynslösheten, sjunker hon under onyttiga strider ohjälpligen ner i liknöjdhet för kvinnans hela sak, om det inte går så långt att hon blir rent ut motståndare till den.

Fru Språng: Alldeles! Så är det! Du ut-lägger makalöst, Elsa! Du sätter operationsknifven just på det sjuka stället. Du är stor, Elsa!

Fr. Volksäger: (som tyst och föraktligt

hört andragandet) Nå, så förfärligt storartadt är det inte. Jag tycker för min del att det är bara skräp. Det fins hustrur, som ha det värre. Enman, som super upp hennes förtjänst, slår henne till på köpet och störtar familjen i elände. Det är den svaga punkten i äktenskapet, tycker jag.

Elsa Sevidt: (värdigt) Fröken Volksäger har onekligen träffat på en gripande punkt inom de äktenskapliga missförhållandena. Men min fråga berör oss bildade kvinnor närmare. Måhända att fröken Volksäger på goda grunder icke räknar sig till dem. Emellertid kunna vi ju diskutera fröken Volksägers ämne till först. Jag förklarar mig villig att afstå från ordet.

Fru Språng: Se, det kallar jag takt! Men du skall därför inte lämna ditt ämne, Elsa! Det är ju en gammal, känd sak att hustrur slås af sina män och att familjer störtas i elände. Men den punkten du har tagit upp, Elsa, den är ny, — åtminstone har jag aldrig fått diskutera den.

Fr. Volksäger: Jag prosternerar mig.

Alva: (skrattar) Ja, det dugde inte att pro-

movera sig . .

Elsa Sevidt: Efter fröken Volksäger prosternerar sig så kunna vi ju öfvergå till diskussionen af min fråga. Min öfvertygelse är att den gifta kvinnan i vårt modema samhälle hindras att taga sig an emancipationens sak.

Fr. Volksäger: (häftigt) Och min öfver-

tygelse är att det inte betyder någonting!

Fru Språng: Söta Sanna, — inte så häftigt !Fr. Volksäger: Får jag kanske inte pro-stemera mig häller?!

Elsa Sevidt: (ironiskt) Det märker jag

då als inte att fröken Volksäger gör. Men jag af-står i alla fall från ordet, Fröken Volksäger kan tala lugnare. Jag afstår ju . . .

Fru Språng: Det ska du visst inte göra,

Elsa! Jag vill diskutera ditt ämne. Det är nytt och rikt och välsignelsebringande.

Fr. Volksäger: Och jag orkar inte

höra på det! (alla lyssna till en ofrivillig vink af Alva. Någon går i tamburdörren. Strax därpå kommer Ingeniören in i salen med hatt och paletå och pappersrulle under armen. Sällskapet tiger och Ing. blir icke varse det innan han är midt på scenen. Då stannar han och tager hatten af sig.)

Ing: Ah — förlåt mina damer! Jag går ofta så här i tankar och ser ingenting, (lämnar pappersrullen på sitt ritbord, går ut i tamburen och hänger upp sin öfverrock. Sällskapet stiger under tiden långsamt upp för att taga afsked. Ing. tager ur sin barmficka en tidning och kommer ned mot dem.)

Fru Språng: Ja, nu få vi alt lof att gå..

Ing: Hvarför det? Just nu, när jag kommit hem?

Fru Språng: Jag ska ännu på två visiter innan middagen.Ing: Men det ser alldeles ut som om jag jagade bort er!

(tager dem i hand en för en och tvingar dem att sitta ned) Ni gjorde på samma sätt i går kväll, just när jag höll mitt allra briljantaste föredrag i kvinnofrågan. Stanna nu åtminstone — för min skull!

Elsa Sevidt: Ni är alt för älskvärd, herr ingeniör. Vi ha inte kunnat drömma om att vara så saknade.

Ing: Altför anspråkslöst af er, fröken Sevidt! Alva, gif mig också ett scherryglas! (Alva går) Men jag kom bestämdt och afbröt er igen. Inte sitter ni så där tysta, när jag är borta! Hvad talade ni om?

Elsa Sevidt: Vi äro alt för blygsamma att föra vår diskussionen till slut i en så sträng mans och husbondes närvaro som ingeniörens.

Ing: Ar det möjligt ?

Elsa Sevidt: Eller kanske alt för kloka.

Ing: Nå, det låter höra sig. Men hvarför lägger jag sådant band på er? (Alva kommer med ett glas och serverar Ing.)

Elsa Sevidt: Ah, det nyttar till intet att föra vår sak inför en man, som är blind för den af princip och endast söker göra den löjlig.

Ing: (skålar) Skål, mina damer! Jag är

hvarken så sträng eller så elak eller så blind, som ni gör mig den äran att tro mig om. Jag ärden beskedligaste gifte man, som står under sin hustrus toffel, — eller hur, Alva?

Alva: Det påståendet kunde väl tåla litet diskussion.

Ing: (gladt) Så diskutera vi det nu strax.

Se så, mina damer! Har jag ordet? Jaså. — Nå, då vidhåller jag mitt påstående och skall motivera det också. (Går under talet af och an, tager fram sin egen nummer af »Stadsbasunen» och jämför den med ett expl. som ligger på golfvet, stöter så på det tredje expl. och tager det fjärde från Alva, som söker gömma det. För hvarje nytt expl. gör han en liten paus och ögnar i tidningen.) Står jag kanske inte under tofifeln, jag, som under ett och ett halft års tid icke en enda gång kommit för sent hem annars, än éfter danstillställningar, där Alva själf varit med? Och för att jag står under tofifeln är jag naturligtvis en beskedlig, en mycket beskedlig man. Ar jag kanske inte det, Alva? Nå, det är bra att du tiger och samtycker, för du skulle göra orätt i att motsäga mig. Icke desto mindre kallar mig fröken Sevidt både sträng och blind, sträng mot kvinnorna och blind för deras kraf. Och hon antager som självfallet att jag är mycket elak. Jag kan inte nog förundra mig öfver skälen, som hon baserar ett så strängt omdöme på. Eller har jag någonsin sagt någonting emot någonting, som min hustru velat gemensamt med er, mina damer? I går utvecklade jag mina åsikter i kvinnofrågan, men hann knappast till hälften af mitt föredrag, in-nan ni hade nog af det, och lämnade oss. Nu frågar jag: — är det att vara sträng och elak? Och är det att vara blind för kvinnans kraf, när jag tänkt mig så mycket in i dem att jag kan hålla ett föredrag på en kvart timme alldeles oförberedd, på rak arm? (Tager den fjärde tidningen af Alva och stannar) Men det är högst märkvärdigt hvad vi blifvit välsignade med den här skvallertidningen i dag! Man gaf mig den också på byrån och sade att jag var ute och gick i den jämte min hustru.

Alva: (springer fram till honom och rycker

dem från honom) Jaha, — nu ska du stå dig mer än jämt! Vänta bara! Elsa Sevidt har ändt-ligen gifvit dig för din öfverlägsenhet. (alla stiga upp och bereda sig att gå).

Elsa Sevidt: Adjö, Alva! (afsides) Jag förbjöd ju dig uttryckligen att säga att det var jag som skrifvit skissen.

Alva: Ah, Herregud! — det glömde jag i hastigheten!

Fru Språng och Fr. Volksäger: Farväl,

Alva!

Alva: Det var en förfärlig brådska! Just nu vill ni gå, när jag tänker läsa högt för honom det där, som ni bad mig om!

Elsa Sevidt: Vi måste alla gå. Det är ju middagstid snart.

Alva: (följer ut dem i tamburen) Hvarför en sådan brådska! Jag förstår er als inte . . .Damerna: Adjö, — adjö —! (De gå. Ing. tänder en cigarr, sitter och bläddrar tidningarna och ger icke akt på Alva, när hon kommer igen. Hon går hödtidligt fram till honom och ställer sig i position med en tidning i hvardera handen.)

Alva: Och nu ska du höra! (bläddrar i tidningen) Den heter »Hinder». Det är ett bra namn. »Hinder» af Svdt. Nå, det är just inte så svårt att af psendonymen Svdt läsa sig till Sevidt. (sätter sig och läser) »Hinder» af Svdt. Han var blond och lång. Han var ingeniör. Hon var in-geniörska. De hade inga barn. Måhända skulle de inga få, ty han hade genom det närmare dagliga umgänget förvärkat hennes kärlek. Han var en grof och hänsynslös natur, och hon ryggade tillbaka inför den med den unga makans finkänslighet.

Huset, där ingeniörens bodde låg vid strandgatan. (Talar) Alldeles som vårt! (läser) Det hade en liten port åt en sidogata, hvarigenom man kom rakt in i farstun, (talar) Men det är ju alldeles vår gård, alla känna igen den!

Ing: Den modema stilen fordrar noggran-

het i detaljerna. Sanningen framför alt!

Alva: (läser) — Kom man när som hälst

under dagens lopp och ringde på tamburdörren, så öppnade frun själf för den besökande. Ty hon var nästan alltid hemma. Hon var så illa tvungen. Gick hon ut någongång, och hennes man kom hem under tiden, så fick hon långa tider efteråt uppbärasmå skarpa anmärkningar och stickord, om inte rent ut otidigheter. (talar) Det där är nu inte alldeles lika sant som det om trappuppgången.

Ing: En modern författarinna måste taga

något litet från sin fantasi också. Eljes blir det inte konstnärligt, ser du!

Alva: Tyst du, när jag läser, (läser) Nu

stod Elisa Sjöberg på vaxduks mattan utanför tamburdörren och ringde pä. Hon var den unga fruns enda, sanna väninna i den lilla skvallerlystna småstaden. Hon var en dam på 30-talet med spänstig växt och högburet hufvud. Det korta håret föll icke ned och skämde bort en bred, tankediger panna och hennes energiska ansikte lystes upp af ett par ögon, som kunde blixtra till. Man märkte på hela hennes person att hon var van att offentligt stå för den sak, som utgjorde hennes alt: kvinnans frigörelse och likställande med mannen, (talar) Hon är inte missnöjd med sig, Elsa Sevidt!

Ing: Nej, — det är ett präktigt självporträtt, — flatteradt naturligtvis som självporträtt alltid äro.

Alva: (läser) Och nu ringde hon på. Tamburklockan hade en gäll klang lik den man hör på teatern innan ridån går upp. (talar förtjust) Alldeles som vår klocka! Det är tusen gånger jag tänkt på en sådan teaterklocka, när det ringer i tamburen.

Ing: En medfödd blick för naturens stora sanningar!Alva: Låt bli att vara spetsig, — det år bra skrifvet, säger jag. (läser) Ingeniörskan kom och öppnade. Hon var ung ännu, men hårdnad i det äktenskapliga lifvets allvarsamma skola. Hennes drag hade något af det där svikna, som är så betecknande för unga hustrur i allmänhet. Hennes mörka hår var upplästadt utan det koketteri, som missledda hustrur så gärna begagna för att värka retande på sina män. (talar) Ja det ska Gud veta att jag inte vill värka retande på dig! (läser) Hon tog sin väninna under armen och förde henne in i salen. Där var det ej städigt. Ty den slarfvige mannen skräpade öfveralt med sitt ritpapper. Och så hade han förbjudit sin hustru (talar) Hör du ? (läser) så hade han förbjudit sin hustru att röra vid hans arbetsbord, eller att ordna det. (talar) Det har hon alldeles rätt uti! (läser) Han skulle kantänka ha sina saker, där han själf lagt dem. Och ändå kunde han under hela timmar söka efter en förkommen ritning till en skruf! (talar) Ja — precis sådan är du! — (läser) När de satt sig tog den unga frun Elisas händer och såg henne allvarsamt in i

ögonen. — Du vet, sade hon, att min man inte kan tåla våra vec-kosammankomster här och han har försökt förbjuda mig att se er här i kväll. Men jag har lugnt och allvarligt förklarat att detta är äfven mitt hem. Och därför — välkommen! Utan dig, Elisa, skulle jag hjälplöst sjunka ner i det äktenskapliga slafve-riets dy.

Hon hade tårar af värklig rörelse i de sköna ögonen. Det ringde åter. De kommo flera ochflera. Slutligen var hela säUskapet för befrämjandet af kvinnans sak församladt. Elisa Sjöberg blef naturligtvis vald till ordförande för mötet. Efter en ifrig och lång diskussion, under hvilken såväl Elisa Sjöberg som Ingeniörskan framkommit med behjär-tansvårda yttranden, drack man té.

Då, plötsligt ramlade något i tamburen. Ingeniörskan reste sig upp helt blek. Hon anade hvad det var. (talar) Det gör inte jag! (läser)

Redan mer än engång hade hennes man i ett . . . betänkligt . . . tillstånd . . . kommit hem från krogen. Skulle han nu redan, klockan 9 på kvällen? (talar) Det här börjar bli litet för gement!

Ing: Läs du vidare bara! Jag är beredd på alt!

Alva: (ser tyst vidare i tidningen och kastar den ifrån sig) Nej då — jag läser inte längre! Det är otäckt, det, som följer.

Ing: (tager lugnt upp sin tidning, söker efter stället där hon slutat och fortsätter) Skulle han nu redan klockan 9 på kvällen? Kunde han ha sjunkit så lågt? (mycket långsamt, med eftertryck).

I detsamma raglade en mansperson med pa-letå och hatten öfver ena örat in i salen. Det var ingeniören! (småskrattar nöjd) Sårad i djupet af sin kvinliga värdighet höll ingeniörskan ut den pinande hustruns och den förolämpade kvinnans rol med ett beundransvärdt jämnmod. (Alva stiger upp och går häftigt af och an.) Hennes blick glödde, hennes barm arbetade och hennes fingrar ploc-kade nervöst på en hopkramad näsduk. Ingeniören stirrade slött på sällskapet.

»Go’ måm, mina dufvor, go’ måm! Det var roligt, — hik — det var riktigt roligt! — hak!» — Han hickade. «Hör du min lilla ängel, gif mig en toddy!» Och med en plump förtrolighet slängde han sin arm krig hustruns lif. Hon skälfde af ångest och drog sig tillbaka.

»Nå nå, — lilla grynet mitt, skall du inte bjuda din Ulla man trynet ditt» — deklamerade han. »Och så konjak, mycket konjak! Sen ska vi diskutera kvinnofrågan — hä — hä — hä — hik!» Han fick ett våldsamt anfall af hicka. Efter en störtsjö af de råaste okvädingsord, som en kroghjälte kan finna på, reste sig hela sällskapet som en man. Elisa ville öfvertala den unga frun att följa med och tillbringa natten i fred för sin djuriske man, men hon stod envist fast vid att hålla ut sitt martyrskap. Kvinnan förnekar sig aldrig. Hon var nära att falla i vanmakt i tamburen, dit den råe mannen förföljde henne med sina äckliga smekningar och sällskapet med sina plumpa kvickheter Sä blefvo de ensamma.

Gaslyktan utanför på gatan kastade ett ovisst, flämtande sken in i ett hem, dår råheten och styrkan hindrade en kvinna att mogna för samhället och sitt kall. Och i många andra hus i norden kastade en likadan lykta ett likadant förebrående, liksom af dold harm darrande sken in i likadana hem. (Alva sitter med händerna för ögonen i en länstol. Ing. tänder sin cigarr, byter ut sin rock

3mot arbetsblusen och begynner rita. Alva väntar han skall komma och säga henne något. När han icke kommer ser hon förvånad upp och gör en rörelse af harm när han icke låtsar om något. Så går hon några häftiga slag, samlar alla tidningarna och rifver dem häftigt i stycken. Går slutligen till Ing. som vänder sig om.)

Alva: (med tårar i ögonen) Ar det inte nedrigt, lågt, uselt, skamlöst ? (brister i gråt).

Ing.: (drager henne till sig, lugnt). Ja, det är ju inte alldeles utan att det är det.

Alva: (vid hans bröst) Det är nedrigt, — nedrigt! (torkar plötsligt tårarna, springer upp och kastar sig smeksamt om halsen på sin man. Energiskt) Karl, — lofva mig en sak! Du lofvar ju?

Ing: Hvad då ?

Alva: Karl, — tag stämning på Elsa Sevidt!

Ridå. GODNATT!

MONOLOG.

Uppfördt å Nya Teatern i Helsingfors år 1890.

Fröken Ebba Rohde kommer hem från en bal till sitt rum, hvilket hon delar med en väninna, som sofver bakom en röd skärm. Hon håller en lampa i handen, stannar i dörren och lyss tils någon gått i farstudörrn och slagit den igen. När hon hört det nickar hon, suckar, stänger dörrn om sig, kommer fram i rummet, ställer lampan på spegelbordet och tager balkappan af sig. Står en stund framför spegeln, tänder ljusen på det, mönstrar sig och nickar gillande.

Ah ja — jag går an, — jag går mycket bra an. (Går innanför skärmen.) Anna sofver naturligtvis som en stock! (ropar) Anna, Anna! Vakna då! Det är bara jag, som har kommit hem. Du skall väl höra någonting om balen, vet jag — och jag har mycket att berätta. En hel roman, du! Jaså, du orkar inte höra? Nå, — så var utan då. Jag är inte så noga om att skvallra ur skolan. (Kommer ut, ställer sig framför spegeln och tager af sig nipper och blommor.) Jaha du, — Ebba Rohde var alt den mest uppburna damen i kväll också. Inte precis för hon är så strålande vacker, fast hon ser mer än bra ut. Nej, det är inte så mycket den stela skönheten som tar triumferna, — där skall något annat till. Och det är just dettaandra, du, som Ebba Rohde har. Det är ... det är ... ja, det är någonting, som herrarna sjelfva inte ha så alldeles klart för sig. Det är någonting klokt och diskret och utmanande på samma gång. Det är smak och förstånd och sätt tillsammans. Och Ebba Rohde är den, som är gladast och raskast i repliken af alla flickor i staden. Och hon har smak att kläda sig och föra sig! Allting klär Ebba Rohde, för hon klär allting, säger man. (Kastar sig trött i soffan.) Åh, åh, — en sådan mängd artigheter! Det är som om alla vore förgjorda. Ingen, som kan säga mig någonting förnuftigt, — ingen! (Paus.) Åh — jo, — en! Men han är också den enda, och det ska han få sota för! (Upp ur soffan.) Att tänka sig att han vågar .... att han vågar genomskåda mig! Och att han vågar säga mig det sedan! Helt lugnt och medvetet! Alldeles odrägligt vänligt och öfverlägset! Usch då, — jag kan inte tåla honom, han drifver med mig, han hånar mig! Han riktigt plågar mig, det gör han. Han är alldeles säkert en dålig menniska, huru skulle han annars kunna tänka sig in i allting! Och så går han bara och ger akt på mig på afstånd, utan att tilltala mig, och så ser han bara på mig med de där gäckande och dock så allvarliga ögonen, som jag aldrig slipper undan. (Sliter häftigt af sig några band.)

Nej, jag kan inte tåla honom, säger jag. Inte till min död. Han skulle bara våga säga mig det engång till, det, som han sade mig i kväll, när jag slutligen måste tilltala honom, för att han inte tilltalade mig. Han skulle bara våga! Att sägamig att jag är .... nej, jag kan inte begripa huru jag inte fann något bättre att svara honom. Men jag gjorde honom svartsjuk i stället. (Skadegladt.) Anna, hör du? Jag gjorde honom svartsjuk i stället! Åh, jag såg det, jag såg det! Han gick och smög sig kring boskén ute i buffeten, när jag satt der med doktor Valler, och jag lät honom med god flit höra att vi talade om kärlek. Jag sade helt högt att jag bland alla män, endast kunde ha fullt förtroende till en läkare, för läkarna vore de enda, som verkligt förstode sig på kvinnor. Då hörde jag att han stannade, och i spegeln midtemot kunde jag se att han stod bakom oss och böjde undan bladväxterna. Och då fick jag ett af mina infall, som jag inte kunde motstå: jag lät doktor Valler kyssa mig här högt uppe på armen. Jaha, det lät jag med flit, för att i spegeln midtemot kunna se huru han upptog det. Och gissa hvad han gjorde, Anna! Gissa! Nå, — gissar du inte? Du gissar att han blef krithvit i ansiktet, kramade sönder några glas, kastade bitarne på golfvet, stälde sig i storartad position framför oss och utmanade doktorn. Åh — nej du, — så dum var han inte ändå. Han kom bara helt lugnt in i bersån med två glas champagne i handen och räckte mig det ena. Han såg inte åt doktorn engång. Gratulerar er, fröken, sade han. Var det inte fräckt, du, — oerhördt fräckt?! Och så drack han mig till helt lugnt och sade doktorn någonting gement, som han inte visste huru han skulle uppfatta. Ja, han begrep ingenting af altsammans. Men jagmåste väl anse mig förlofvad med doktor Valler nu, och det är han skulden till, han, som nog allra hälst själf förlofvat sig med mig.

Hör du, Anna, sofver du? Jaså inte? Det får du inte häller göra, innan jag blir färdig att gå till sängs. Jag har ännu så mycket att berätta dig. Vet du hvem det var, som följde mig hem? Doktorn, tror du! Nej det var inte doktorn.

Är det inte komiskt? Det var inte doktorn, fast vi så godt som förlofvade oss i kväll. Du frågar inte hvem det var, Anna! Hvarför frågar du inte hvem det var? Sofver du nu igen? Asch, du är odräglig! Det lönar sig visst att berätta för dig hvad jag har upplefvat. Det är som begrep du rakt ingenting, Anna! Kan du då inte förstå att det rör sig om mitt väl eller ve? Du är just en skön väninna! Nu har du rakt intet intresse för mig, fast jag så många hundra gånger haft det för dig.

(I annan ton.) Det var för öfrigt dumt att du inte var med i kväll. Kantänka om du hade uppträdt i samma klädning tre gånger å rad! Det har jag visst inte, men jag tror inte att det skulle kunnat hindra mig från att vara med på balen i kväll, isynnerhet som den var bland de stiligaste. Hvem jag dansade med? Var det det du frågade? Nå, det är då bra att du visar några tecken till lif! Jo, jag dansade (rabblar upp) första valsen med löjtnant Ungern, polkan med häradshöfding Stjernstedt, fransäsen med doktor Valler, schottisch med löjtnant Edelblom och andra fransäsen med ... isch dig, du hör ju inte på! (Högre, långsammare.)Andra fransäsen dansade jag med honom, som följde mig hem, och det var under den han sade mig en sådan mängd gemenheter, att jag nästan förlofvade mig med doktor Valler efteråt. Du kan inte tro hvad han sade. Nej, det kan du inte tänka dig ens, för så gement var det. Och ändå är det så sant, så sant! Jag kan bara inte begripa huru han vågade vara så uppriktig mot en ung dam. Kan du, Anna? Nej, huru skulle du kunna det? Naturligtvis inte. Allraminst när du ligger där och sofver. (Lyss en stund och går innanför skärmen.) Jaså, du bjuder bara till att spela likgiltig och låtsa sofva! Nå, — då ska du få vänta! Jag är als inte så noga om att du ska få veta hvem det var som följde mig hem, fast det kanske kunde röra dig rätt nära. (Kommer ut och börjar långsamt kläda af sig.)

Ja, ja, — du känner honom mycket väl! Och det säger jag, att hade han sagt dig det, som han sagt mig, så skulle du storgråtande kommit hem och inte gifvit mig ro på hela natten. Men nu ligger du där och sofver och bryr dig om ingenting, för att det kan tänka inte rör dig. Men det rör dig, säger jag! Fråga hvem som hälst, som varit på balen om inte din Karlberg slog för mig hela kvällen! Hör du det? Ska jag då vara tvungen att berätta dig altsammans, för att få lif i dig, hva? (Paus. Hon lyssnar. Intet ljud. Går i komisk förtviflan hotande mot skärmen.) Om du inte hör på mig, Anna, så säger jag att det var din Karlberg, som var så oförsynt mot mig och som följde mig hem, hör du! (Skriker.) Det var dinKarlberg. Nå, — är du vaken nu? (Lyssnar.) Jaså inte! (Innanför skärmen.) Åh — Herregud, — der ligger du ju med ögonen vidöppna! Hvarför säger du då ingenting, Anna? (Kommer utigen.) Eller vill du då värkligen att jag ska gå och göra mig löjlig med din Karlberg, hva' sa? Om du vill det så tar jag honom redan i morgon dag, får du se, bara för att förarga dig. Jag behöfver bara vinka åt honom, så kommer han och gifter sig med mig. Och nu är du väl klarvaken, kan jag tro.

Hör du, Anna! Efter du nu engång är vaken, så kan jag trösta dig med att det inte var din Karlberg, som sade mig gemenheterna. Det hade din Karlberg aldrig vågat. Inte häller var det han, som följde mig hem, fast han nog haft lust att göra det. Åh — nej, — det var alt en annan du, en, som var en smula stiligare. Och som sade mig saker ... ja Anna, ... (i annan ton.) jag nästan ångrar mig att jag varit stygg mot dig ... han sade mig saker, som också du bordt höra. Det skulle als inte skadat dig. Och jag var alldeles för flat för att svara någonting, — ja, riktigt ertappad kände jag mig.

Anna du frågar inte ändå hvad han sade mig! Hvad går åt dig? Sofver du nu igen? (Inom skärmen.) Jo minsann sofver hon inte redan som en stock! Så är det med flickor! Så länge jag narrades för henne det där om hennes Karlberg hölls hon nog vaken, men strax som hon märkte att det rörde bara mig, sof hon in. (Kommer ut i nattdrägt.) Usch då, — det där är nu den beprisade vänskapen!Nej, tacka vet jag kärleken, det är något annat det! (Koketterar framför spegeln.) Jo, du är en snygg flicka, Ebba! Du är färdig att tala om din kärlek för hvem som helst, fast man inte borde berätta om den för sin bästa vän engång! Sådant kan ingen ändå begripa. Ingen, utom du sjelf och han! Det är er hemlighet, och du är ett litet kräk, Ebba! Godnatt Ebba! Ska du ha dig en kyss från honom, hva? Förtjänar du den kanske? Huru har du burit dig åt i kväll? Riktigt gement har du burit dig åt, och du borde få ris i stället för kyssar. Men ingen näns annat än smeka dig, och derför (kysser sig sjelf i spegeln.) — här har du en kyss från honom! Godnatt, Ebba! (kysser sig igen och släcker ljusen. Det blir stickmörkt.) Du är en riktig slug och elak, medveten kokett, Ebba. Det sade han. Och han har alldeles rätt. Godnatt!

Ridå.

*

PYRET.

LUSTSPEL I EN AKT.

Uppfördt å Nya Teatern i Helsingfors år 1891.

PERSONERNA:

Fabrikör Lemberg. Ellen — Pyret, 14 år] hans döttrar. Karl Stormfelt, Ellens fästman

Händelsen försiggår en sommardag på Lembergs villa i skärgården. Scenen villans sal med veranda i fonden och utsikt öfver sjön. En dörr till höger, en annan till vänster. När ridån går upp sitter Stormfelt i soffan med armen om Pyret och läser vers.

Stormfelt: (håller upp och ser på Pyret) Pyret är en liten öfverspänd flickunge, tror jag. Flickor vid hennes år bruka inte midt i sommaren sitta inne dagarna igenom och läsa vers.

Pyret: Jag vet inte. Men det är så roligt.

Stormfelt: Pyret är mycket lillgammalt.

Pyret: Jag vet inte, men alla säga så.

Stormfelt: De ha nog rätt i det.

Pyret: (förnumstigt) Hvad är det då att vara lillgammal?Stormfelt: Hm — se Pyret, — det är naturligtvis att inbilla sig vara äldre, än man är.

Pyret: Det samma som snusförnuftig, då?

Stormfelt: Ja, — ungefär.

Pyret: Men jag är inte snusförnuftig als.

Stormfelt: Är inte Pyret det? Huru kan du prata så där då?

Pyret: (drager sig undan, allvarligt) Att Karl också skall säga så! Karl är eljes den enda, som är snäll mot mig!

Stormfelt: (griper fatt i henne) Se så, Pyret! Vi ska inte bli ovänner för det. Du är en liten lustig flicksnärta, som jag för öfrigt tycker riktigt bra om.

Pyret: (allvarligt) Hvad skulle Ellen säga om hon hörde det?

Stormfelt: (storskrattar) Har man hört på maken! Är Pyret tokigt? Skulle Ellen vara svartsjuk kanske?

Pyret: (vänder sig blyg bort och söker gömma ett skrifhäfte, som hon hållit undan.)

Stormfelt: Nej, hör nu Pyret, nu är Pyret för komiskt. Huru kan hon falla på sådana tankar?

Pyret: (tiger bortvänd, smusslar med häftet).

Stormfelt: Jag tror Pyret har kollrat bort sig med att läsa vers och romaner, — hva?Pyret: (biter i sin näsduk, sticker häftet in i soffan mellan sätet och ryggstödet.)

Stormfelt: (drager henne skrattande till sig och smeker henne) Hvad är det Pyret har för sig? Seså, seså, — inte får Pyret ställa till krångel nu, fast jag skämtar med henne litet. Vi äro ju goda vänner för öfrigt. (Tager näsduken ur munnen på henne och kysser henne). Det var försoningspussen, det! Och nu ska Pyret bli snält igen, annars kysser jag henne flere gånger.

Pyret: (kastar sig i soffhörnet och gråter).

Stormfelt: (litet otåligt) Hörde inte Pyret hvad jag hotade med? Jag gör allvar af det om hon inte genast blir snäll

igen.

Pyret: (snyftar vidare).

Stormfelt: (lyfter upp henne trots motståndet, tager händerna från hennes ansikte och kysser henne. Hon ger sig åt hans kyss märkbart. Han hör upp midt i smekningen, blir förvånad och ser på henne. Då kastar hon sig häftigt och hängifvet om hans hals, men han frigör sig långsamt, litet flat; stiger upp och stryker sig om pannan.) Nej, — så får Pyret inte göra! Det har jag inte velat med henne. Förstår hon det?

Pyret: (igen i snyftningar mot soffan).

Ellen: (kommer in från vänster, stannar och ser på dem) Har Karl igen gjort Pyret illa, efter hon gråter? Du ska inte retas med flickan, hon blir riktigt kär i dig till slut.Stormfelt: Kär! En fjortonårs flicka! Puh!

Ellen: Du har aldrig varit en fjortonårs flicka, du!

P yre t: (samlar sig och springer ut till vänster med näsduken för ansiktet).

Ellen: (ser efter henne) Se där nu! Hvar-för har du gjort Pyret illa?

Stormfelt: (otåligt) Asch! Ingen har

gjort henne illa. Jag har bara skämtat med henne en smula som jag brukar, men hon har blifvit så krånglig och pjåkig, hela flickungen! Mina systrar ha minsann fatt tåla mera vid de där åren. Men hon har bestämdt blifvit bortkollrad af romanläsning och dylikt, och det ska jag taga ur henne.

Ellen: Pyret har visst inte läst några farliga romaner, det är jag säker på.

Stormfelt: Du kan inte ha så noga reda på hvad Pyret tager sig till. Hon är en helt annan slags flicka än du har varit. Hon är brådmogen och öf-verspänd, och vi ska alla bjuda till att taga det ur henne, medan det ännu är lätt. Vi måste drifva med henne duktigt.

Ellen: Du vet inte hvad det kan såra ett sådant där brådmoget barn . . .

Stormfelt: (slår bort det) Asch — såra eller inte såra, — vi måste uppfostra henne, säger

jag.sitter Pyret igen och suras i matsalen. Ja.g vet inte hvad som går åt flickan, hon börjar bekymra mig.

Stormfelt: Det vore kanske skäl att se efter hennes läsning en smula, så hon inte slukar alt som faller henne i händerna.

F a b r. L e m b e r g: Vi ha ingen dålig lektyr i huset, så mycket jag vet, — om du inte själf tagit med dig dylik.

Stormfelt: Jag ser nog om mina böcker, jag. Nej, — men det är inte häller vidare bra för Pyret att läsa lyrisk och erotisk poesi dagarna i ända.

Ellen: Seså, nu skulle vi flickor inte längre

få läsa Runeberg och Snoilsky engång!

Fabr. Lem berg: Det är väl litet för strängt ändå. Jag är als inte galen i poesi för min del, men man kan väl inte hindra barnen att lära känna våra största skalder. Det hör ju till bildningen, vet jag.

Stormfelt: Gärna för mig, —bara de tåla

vid det. (Sätter sig i soffan.)

Fabr. Lemberg: Ja, ja, (suckar) — det är ett ansvar med att uppfostra barn, ska jag säga. Har Karl då värkligen märkt något olämpligt, som Pyret läser?

Stormfelt: Nej, men hon är en brådmo-

gen liten unge, och hon borde stäfjas en smula.Fabr. Lemberg: (till Ellen) Gå och sök upp min pipa, kära Ellen, — den blef i bersån vid stranden. (Ellen går motvilligt.) Och nu kan du säga mig ärligt, — hvad tror du det är

med Pyret, Karl?

Stormfelt: (har fatt tag i häftet, som Pyret gömt mellan sätet och soffkarmen, bläddrar i det och svarar litet tankspridt) Jo, så komiskt det än kan låta, så tror jag att flickungen är alldeles kär i mig.

Fabr. Lemberg: Och hvarför tror du det?

Stormfelt: Jo, som farbror vet, brukar jag skämta och kyssa henne ibland. I dag blef det scener.

Fabr. Lemberg: Hvad i alla dar ... är det sant?

Stormfelt: (tankspridd) Alldeles som jag säger, — hon kastade sig om halsen på mig och grät.

Fabr. Lemberg: En formlig kärlekscen?

Stormfelt: Ja, så godt som . . . inte långt ifrån . . .

Fabr. Lemberg: Det var bara barnslig-

het.

Stormfelt: Hm ... på sätt och vis . . . naivité. Men en mycket fullvuxen naivité. (Bläddrar i häftet.)Ja, det ska fan förstå sig på flickor! Men du, Karl du låter bli att kyssa flickungen, hör du? När alt kommer omkring är det du, som förvridit hennes lilla hjärna, och inte lektyren . . . Låt bli att bråka med flickan!

Stormfelt: (leende) Huru kan farbror sätta sådant i fråga? Om någon gjort henne godt, så är det jag!

Fabr. Lemberg: Hon är redan ett kvin-folk ser du! Man vet aldrig hvar man har dem och hvad som faller dem in.

Stormfelt: (ser upp och slår igen häftet)

Nej, det är säkert det! Men jag ska minsann taga grillerna ur henne, om jag en gång satt i henne dem, det lofvar jag.

Fabr. Lemberg: (lugnare) Nå, det var i alla fall bra att du talade om det här för mig. Jag ska själf tala allvar med flickan, det ska väl hjälpa, det

Ellen: (kommer in från verandan med pipan) Här har pappa sin pipa.

Fabr. Lemberg: Tack Ellen! Men såska du se bätte om Pyret. Hon är på dåliga vägar, ja, ja, ... på riktigt dåliga vägar; och du får lof att vara som mor för henne, för det kan jag ju inte vara.

Ellen: Hvad har Pyret gjort då?det far du taga reda på af henne själf. Men jag går för att tala förnuft med henne nu . . . (vill gå.)

Stormfelt: (som obeslutsam suttit och sett i häftet, reser sig och hindrar honom) Nej, farbror, — här är någonting till . . .! Stanna kvar nu, så ska vi taga närmare notis om Pyrets barnsligheter. Ellen får se om jag haft orätt (håller fram häftet).

Ellen: (närmare) Hvad är det?

Stormfelt: Joho — det är Pyrets dikthäfte! Hon är en hel Sappho vid fjorton år!

Ellen: (vill taga det af honom) Fy, hvad du är elak! Sådana hemligheter ha alla flickor vid den åldern. Gif hit det nu, så är du snäll!

Stormfelt: (storskrattar) Å—nej! Det här är för dråpligt! Ni kan inte tänka er. . (skrattar). Ni kan inte tänka er så sköna saker här står! Se

här! Hör nu på det här stycket till exempel!

»Till honom» heter det! (Läser högt, parodierande, med patetiska gester. Pyret gläntar på dörren till vänster under uppläsningen, smyger sig in med röd-gråtna ögon, och kommer tyst som en katt närmare, utan att någon märker henne.)

Jag älskar dig med ständigt nyfödd smärta Dig, som jag aldrig uti lifvet får,

Min systers fästman! Men uti mitt hjärta Din bild för evigt, oförgänglig står.

Präktigt, hvad? Hvad säger ni om det? Andra versen:Jag älskar dig, när nattens månljus skiner

På skuggig gång i vida parkens sköt,

När stormen höstlig uti träden hviner Och du mig häftigt till ditt hjärta slöt.

Det är ju utmärkt, hva sa? Storartadt! Tredje versen:

Jag älskar dig som ingen ann' i världen . . . (Pyret störtar fram i ett vigt språng, men Karl hinner rycka häftet undan hennes tag, hon står upprörd och flämtande med ursinniga ögon och skall springa tillbaka igen, då Karl fångar in henne och klämmer henne mellan sina ben.) A nej—du! Nu är du i räfsaxsen, Pyret lilla! Hålls där vackert! (Pyret förgås af blygsel med ansiktet i händerna medan Stormfelt fortsätter patetiskt, travesterande).

Hon älskar mig som ingen ann' i världen,

Min stolta panna och min ädla håg.

O finge blott engång vid lugna härden Hon vårda mig där jag i soffan låg!

Jaha! Hvad säger ni? Är det inte flykt i det här kanske? En nyupptäckt skaldinna! Och Pyret är också realist, förstås, därför lägger hon mig på soffan, för att kunna vårda mig bekvämare. Ett underbart sinne för detaljerna, — inte sant? (Pyret gör vilda bemödanden att komma lös. Fadren storskrattar, Ellen allvarsam) Nej, Pyret kommer inte lös har jag sagt. (Han bläddrar vidare i boken.)

Ellen: Det kan vara nog nu. Släpp Pyret,

Karl!Stormfelt: Åh nej, — nu ska vi läsa

poesi och njuta. Vill ni höra något riktigt elegiskt? Här ha vi det. »Min sorg», lyder titeln. Pyret kan vara tacksamt öfver att ha fått en så god föreläsare som jag, och sluta upp att bråka. (Pyret håller stilla i vanmäktigt raseri och biter i sin näsduk. Stormfelt läser vidare med stora gester).

Ack utan tro hvar fins väl ro i hela denna världen?

Ett eget bo med får och ko och kaffepannan på härden, jag önskar blott att blef min lott på denna lefnadsfärden.

Invid hans barm jag skuUe varm aU annan fröjd försaka.

(talar) Så gör det nu Pyret!

(läser) I sorg och harm och lifvets larm jag vore blott hans maka, men aldrig mer jag honom ser — ej får jag fröjden smaka.

Min drömde man

har valt en ann

att dela fröjd och smärta,

i grafvens famn

jag söker hamn

och brustet är mitt hjärta!

(Fäller hufvudet, suckar patetiskt) Ja, ja — naturligtvis!(Pyret, som hållit sig stilla lyckas rycka häftet till sig och befria sig ur räfsaxen. Hon rifver häftet i bitar och skall storma ut förbi fadren, då han får fatt i henne och håller henne kvar.)

Fabr.: (allvarsamt) Pyret lar inte bära sig åt som en vildsint kattunge. Stanna kvar nu och tala ett ord med pappa Ni kan lämna oss så länge, Ellen och Karl. (De gå ut på verandan.) Nå, Pyret, — sätt dig nu ned hos pappa och

lugna dig! Vi ville dig ju ingenting iUa, det kan du väl

förstå. Men hvad vill det säga--------------------det här

med Karl? Ar du tokig flicka, som går och kastar dig om halsen på honom? Han har själf berättat mig altsammans. Säg nu, hvad tänker du på, mitt barn?

Pyret: (biter i näsduken).

Fabr.: Du är ju stora flickan redan, och

bör ju veta att sådant inte passar sig-------------------

det vill säga att göra det så, som du gjorde det. Jag tycker jag skulle skämmas i ditt ställe, men du står där och ser trotsig ut bara. Det är skada att din mor är död, hon kunde säkert tala vid dig bättre än jag, men när hon nu inte längre kan göra det, måste jag göra det själf. Tänk bara att du redan är stora flickan, som bör ha vuxit ifrån sådana barnsligheter! Förstår du inte att det inte går an, hvad? Karl är helt flat öfver dig och det är jag också. Och så de där verserna! Pyret skulle skämmas litet att skrifva sådant på allvar! Hvar har du fått de där dumheterna ifrån? Svara mig!Pyret: (har rätat upp sig, tittar skarpt under lugg och biter i näsduken utan att svara.)

Fabr.: (strängt) Svara mig, säger jag! (Pyret tiger.) Eller har du katt dem ur några dåliga böcker, som du gått och läst i smyg utan att vi vetat någonting om det? Svara, säger jag!

Pyret: (med tårar i ögonen, trotsigt) Pappa

förstår det inte ändå!

Fabr.: (ond) Ar det så du svarar far din, flicksnärta! Skäms du inte als? Jag tror du vågar försvara dig. Begriper du inte att du skämmer ut oss allesammans? Om du vore äldre skulle du taga dig i akt lör att kasta dig om halsen på Karl. Då skulle du förstå hvad det innebär för slag och huru fult det är, — fy! Och om du inte slutar upp med de där grillerna, så kommer jag att sända dig bort hemifrån till en pension nu genast. Och där ska du hållas under sträng uppsikt året om. Tycker du bättre om det?

Pyret: (tonlöst) Jag tror det nästan.

Fabr.: (som om han inte hört) Ilvad säger du?

Pyret: (högre, modigare) Jag säger att

jag tror det nästan.

Fabr.: (villrådig, ond) Jaså! Säger du det?

Nå så får du fara, ju förr dess hällre. Redan i morgon dag. Men skrif inte hem och bed att slippa därifrån! Du har själf velat komma dit.Fabr.: (litet förvånad) Och du vill värkli-

gen bort från ditt hem och dina egna?

Pyret: (brister i gråt) Ja — här kan jag

ju inte stanna ändå?

Fabr.: (mildare) Hvad för slag? Kan du

inte stanna hemma? Och hvarför inte?

Pyret: För att ingen kan tåla mig här, och för att jag gör bara dumheter.

Fabr.: (tar henne i handen, vänligt) Se så,

— inga barnsligheter! Kan inte Pyret lofva sin

gamle far att inte fortsätta med de där dumheterna, utan igen bli en snäll och rask flicka som hon varit förut? — Hon ska kasta bort alla romanböcker, som hon fått sina griller ifrån, och så ska hon bedja

Karl och syster Ellen om förlåtelse--------------------och

så blir det alt bra igen — —

Pyret: (afbryter häftigt med näsduken ur

munnen) Ska jag bedja dem om förlåtelse?

Fabr.: (förbluffad) Ja visst ska Pyret göra det, förstås.

Pyret: (rätar upp sig, bestämdt) Nej, — då reser jag hällre i morgon.

Fabr.: (ser på henne förvånad, otåligt) Så får du resa då. Och jag lofvar att de taga konsterna ur dig där i pensionen. (Går åt dörren.)

Pyret: (tvekande) Och hvart ska pappa

skicka mig?Fabr.: (kort) Hvart som hälst, där du får

sträng tillsyn och mycket att göra. Det ska taga självsvåldet och grillerna ur dig. (Går till höger).

Pyret: (ser efter honom och brister sedan

i gråt öfver salsbordet med album och planchvärk. Stannar helt plötsligt midt i gråten, slår upp albumet, bläddrar i det, stannar, tvekar, tager ut en kabinetts fotografi af Karl, ser på den ömt och kysser bilden. I detsamma komma Ellen och Karl öfver verandan. Pyret gömmer hastigt fotografin på sig, glömmer albumet öppet och springer ut till vänster. Ellen och Stormfelt in.)

Stormfelt: Där sprang Pyret undan igen, hvad månne hon nu haft för sig?

Ellen: Lämna nu redan det stackars Pyret

i fred, hon kan ju inte rå för att hon är ett bam.

Stormfelt: (satiriskt) Ett skönt barn!

Ellen: Du är riktigt intresserad al henne,

Karl.

Stormfelt: Det är för mycket sagdt, men flickungen har blifvit tokig. Du skulle bara sett henne med mig i dag, huru hon bar sig åt . . .!

Ellen: Det är som jag säger. Du är riktigt, riktigt road af att du fått henne kär i dig. Du kan ju inte tala om annat!

Stormfelt; (stannar framför det öppna albumet) Asch Ellen, jag tror rakt du blir svartsjuk ! (bläddrar i albumet) Men satt inte min vack-raste kabinettsfotografi midt emot dig här i albumet? Den är borta nu. Kunde just tro att Pyret varit framme . . .

Ellen: Nej då, — det är inte sant att hon tagit den. Den fins i det andra albumet.

Stormfelt: (bläddrar i det) Här fins det inte. Där ser du Ellen! Går det inte för långt kanske ?

Ellen: Men du är själf skulden till det, som

du skyller på Pyret. Du har alltid haft ett så farligt sätt med flickan, än retsamt och än smeksamt. Det är din skuld altihop!

Stormfelt: (skrattar) Minsann lyckas inte Pyret ställa till oreda mellan gamla, förlofvade människor! Det blir ju en riktig triumf för henne.

Ellen: (snäft) Du vet inte huru illa du kunnat göra flickungen med det. Hon är så stor för sina år, och det är både orätt och illa. Och så att läsa upp hennes verser! Fy, — det är inte längre bara orätt, det är elakhet! (Går till vänster.)

Stormfelt: (rycker på axlarna) Ta mig

tusan är hon inte formligen svartsjuk på lilla syster sin! Allting ska man då upplefva. Jag har sett förbannadt mycket i fruntimmersväg, men maken till detta har jag ännu inte varit med om.

Fabr.: (in från höger, vid dåligt lynne). Förbannade fruntimmer! Det kan inte fan häller bli klok på dem. Vore jag hennes mor, så kunde jag ändå tala vid flickan, men det är jag gunås inte.Stormfelt: Åh,—det gäller bara att inge flickan respekt.

Fabr.: Nehej, — det gäller värkligen inte bara det, den här gången — tyvärr! Respekt kan jag nog skaffa mig, men förtroende af en flickunge, — det måste jag säga att jag aldrig fått. Därför har jag inte förtroende till henne häller. En far intar ändå en tämligen löjlig ställning gent emot sina vuxna döttrar. Han kan ju inte tala med dem sundt förnuft engång.

Stormfelt: Därför gifter han bort dem.

Fabr.: Det har du fördömdt rätt uti. Det är mycket därför! Nu vill jag sätta förstånd i flickungen där, men ta mig tusan jag vet huru jag ska börja engång. Och med Ellen kan jag naturligtvis inte häller tala, så att flickungen fick det ens i andra hand. Nej — jag borde ha gift om mig, det det borde jag ha gjort. För flickornas skull, förstås! Och nu orkar jag, fördöme mig, inte tänka på det här längre. Men vi ska ha oss en afton-toddy ute i bersån. Vädret är så härligt. (Ropar in åt vänster) Ellen, skaffa Karl och mig en toddy, ute i bersån! Ellen, hör du!

Ellen: (utom scenen) Ja, ja pappa! (De

gå ut). (Ellen kommer om en liten stund in med Pyret, som hon håller smeksamt kring lifvet.) Och nu ska Pyret inte vara ledsen, utan lätta sitt hjerta för mig. Ska hon inte det? (Pyret tiger och ser ond ut) Ja, ja — jag tycker också att de ha varit stygga emot Pyret, (de sätta sig och jag harhållit med Pyret hela tiden. Där ser hon att hon har en snäll syster i mig, och nu kan hon säga alt åt mig, och det ska ingen annan få veta.

Pyret: (sluter sig närmare henne och suckar.)

Ellen: Seså, — tala nu om altsammans, så

blir det bra igen!

Pyret: (tonlöst) Jag kan inte.

Ellen: Ah — jo, visst kan Pyret det.

Pyret: (allvarsamt) Nej, det kan jag inte (snyftar) och också om jag kunde det, talar jag inte om det ändå.

Ellen: lnte ens för din egen syster?

Pyret: Nej.

Ellen: Ilvad kan det vara för slag, som är

så farligt.

Pyret: Om du viste det, Ellen, skulle du

inte vilja veta hvad det är.

Ellen: (ler) Nu blir Pyret för konstigt. Du

vet ju huru mycket jag tycker om dig.

Pyret: Just därför kan jag inte säga det. Och .... och så tycker du nog mera om honom än om mig.

Ellen: Om hvem då? Om Karl?

Pyret: (tonlöst) — a!

Ellen: (ler) Pyret är för lustigt!Ellen: Nej det gör jag inte. Jag tycker bara det är en så vådligt allvarsam min Pyret

har, så.

Pyret: (drager sig undan och ser på henne)

Ja, det är mycket, mycket allvarsamt.

Ellen: (drager Pyret till sig) Seså — blif

inte ledsen! Var snäll nu, och låt mig inte bedja

dig längre!

Pyret: Vet du Ellen, det går inte så där. Jag kan inte.

Ellen: (slår om) Nå så låta vi det vara

då. Men tänk hvad de kunna tro om Pyret, — de

tro att Pyret tagit Karls stora fotografi ur albumet.

Pyret: (ser misstänksamt på Ellen) Tro de det?

Ellen: Men jag har sagt att det visst inte är sant och att Pyret inte kan göra sådana dumheter på allvar.

Pyret: (lar en öfverlägsen, beklagande min) Och livad sade de då?

Ellen: De sade ingenting vidare illa om Pyret.

Pyret: (efter en paus) Vet du hvad, Ellen?

Ellen: (vid sitt handarbete, låtsadt tankspridt) Nå—?

Pyret: Jo, jag ska i morgon resa till pension. Pappa har själf sagt mig det.

Ellen: (likgiltigt) Jaså, — det var då det ni talade om.

Pyret: Jaha — och om mycket mera.Ellen: (likgiltigt) Och hvarför ska Pyret resa bort hemifrån midt i sommaren?

Pyret: (öfverlägset) För att pappa inte rår med mig.

Ellen: (ser förvånad på Pyret) Hvad säger du?

Pyret: (lugnt) Pappa rår inte på mig längre.

Ellen: Hur har du kommit på sådana

tankar?

Pyret: Pappa har själf sagt mig det. Han sade att en mor kanske kunnat tala med mig bättre än han, och det tror jag också, för han kunde inte annat än bara gräla. Han förstår ingenting.

Ellen: Hvad förstår han inte ? Hvad grälade han öfver?

Pyret: (alt morskare) Han förstår inte att

jag blifvit en stor flicka, och han grälade öfver att jag skrifvit vers, och för att han tror att jag läst dåliga böcker och för alt möjligt annat. Och så tror han . . .

Ellen: Hvad tror han?

Pyret: Asch — det var ingenting.

Ellen: Seså, säg ut nu!

Pyret: Bara du inte blir ledsen.

Ellen: Kära, lilla Pyre, — inte blir jag det, — tvärtom!

Pyret: (vårdslöst) Jo, så tror han att jag

5är alldeles förfärligt kär i din fästman, fast jag inte tål honom.

Ellen: (aUvarsammare) Och så sade han att du skulle skickas bort ?

Pyret: Ja, — och hållas riktigt strängt, och få mycket arbete och sträng uppsikt och alt möj-igt annat ondt .

Ellen: (ser på henne) Hör nu, Pyret!

Pyret: Hvad då?

Ellen: Huru är det med den där fotografin

af Karl?

Pyret: (vårdslöst) Hvad vet jag!

Ellen: (vänligt) Tänk om du ändå skulle

. . . (hotar med pekfingret).

Pyret: Och du som just tog mig i försvar?

Ellen: Det var inför de andra det. Oss

emellan ska vi vara uppriktiga.

Pyret: (beslutsamt) Om du riktigt är min

vän, så ska jag tala om altsammans. Ar du det? (Ser henne i ögonen.)

Ellen: (tager om henne) Ser du inte att

jag är det, Pyret lilla?

Pyret: Men du ska inte anse mig för så liten, för det är jag inte, och så ska du lofva att aldrig tala om det för någon.

Ellen: Ja, ja —Pyret: (i samma fart) Och så ska du säga

det till pappa, när jag själf är borta, för jag säger aldrig det själf åt honom, aldrig. Det är att förråda Karl lika uselt som han förrådt mig.

Ellen: Nå — och hvad är det om Karl?

Pyret: Det är om honom, — om din fäst-

man.

Ellen: Ja, men det är väl ingenting farligt?

Pyret: (viktigt) Hm! Åh jo! Ser du — hm! Ser du, det är nu så, att vi alt äro rivaler, vi två!

Ellen: (skrattar litet tvunget) Hå hå, Pyret lilla — äro vi nu där ändtligen?

Pyret: (öfverlägset) Du ska inte bjuda till

att skratta, för det är riktigt allvarsamt. Annars säger jag dig inte någonting.

Ellen: (ser nyfiket på Pyret) Nå hvad har

han gjort dig? Jag ska inte skratta.

Pyret: Jo du, — han har under hela sommaren kyst mig minst lika många gånger om dagen som dig sjalf. Det har han.

Ellen: (allvarsam) Det var väl bara skämt?

Pyret: Så tycke jag också .... 1 början.

Ellen: Men sedan —?

Pyret: (gömmer sig hos henne) Sedan be-

gynte jag tycka om honom så!du gjort hela sommaren? Bara för att han kyst dig?

Pyret: Nej, inte bara därför. Han har också sagt att han tycker om mig.

Ellen: (skrattar) Ja visst tycker han om

dig men inte så som du tror. Han bara skämtar med dig!

Pyret: (ond) Jaså! Men jag skämtar inte.

Det är riktigt allvar. Ska jag då stängas in i en pension midt i sommaren och hållas under uppsikt, bara för att han skämtar?

Ellen: (allvarsam) Du är en underlig flicka, Pyret! Hvarför har du inte tidigare talat om det här för mig?

Pyret: Inte talar man om sådana saker för sin rival, inte.

Ellen: Men du gör ju det nu?

Pyret: (häftigt) Nu, ja! Nu, när han för-rådt oss för pappa och skjutit skulden på mig ensam. Nu kan jag inte tåla honom längre, för han har varit en feg stackare, och han har hånat mig och vår kärlek. Nu kan du gärna få behålla honom för dig. Håll till godo!

Ellen: Fy, så du talar, Pyret! Och kanske det sedan inte är sant till hälften det du säger?

Pyret: (högtidlig, räcker Ellen sin hand)

Det är sant, — där har du min hand på det! (if-rigt) Och jag har sagt dig altsammans för atthan förolämpat mig och varit feg, och för att jag

inte tål honom längre, och för att han bedragit

också dig, Ellen!

Ellen: (lugnande) Kära, lilla Pyre, lugna

dig! Han ska nog få veta af det.

Pyret: (med glänsande ögon) Lofvar du

det, Ellen? Ja, låt honom få sig! För han har

förrådt mig, och jag kan inte tåla honom längre, jag är så ond på honom, så ond, så ond, så ond . . . (kastar sig i Ellens famn under vilda snyft-ningar.)

Ellen: (smeker henne) Pyret är ju alldeles

från sina sinnen.

Pyret: (i Ellens famn, mellan snyftningarna)

Ar du inte det också, Ellen? När du vet att han bedragit också dig .... Bedragit dig riktigt lum-pet och nedrigt och afskyvärdt . . . alldeles som mig! Jag skulle i ditt ställe inte vilja se honom längre — inte ett ögonblick! — Ja, det skulle jag.

Ellen: (lugnande) Nå, nå, — vi få alt se det sedan! Jaså, att Pyret är så ond på Karl? Håller du då als inte mera af honom?

Pyret: (ser plötsligen upp med ett forskande

ögonkast) Usch så du är dum, Ellen! Begriper du då inte att jag kunde slå ihjäl honom? (Gråter i Ellens famn)

Ellen: (stryker öfver hennes hår) Stackars Pyret!i dag läste mina verser, beslöt jag allvarsamt att dränka mig. Jag

var alldeles fast besluten för det, och då skulle ni ha lärt känna mig. Och om du inte kommit och varit så snäll mot mig Kilen, så hade ni fått se att jag gjort det. Ja, jag hade gjort det alldeles säkert!

Ellen: (böjer sig ned öfver Pyret, vänder

upp hennes förgråtna ansikte och kysser henne hjärtligt.) Och nu äro vi inte längre rivaler, Pyret, — nu äro vi vänner!

Pyret: (slår armarna om Ellens hals) Hvad du är förfärligt god, Ellen! Riktigt öfvermänskligt god!

Ellen: Jag vill bara lugna Pyret, och visa

henne att det inte är så farligt som hon tror.

Pyret: (upp) Hvilket är inte farligt? Ar det inte farligt, när jag tänkt på att dränka mig för hans skull?

Ellen: Det ska Pyret aldrig göra. Han är inte värd det.

Pyret: (Glad) Säger du det Ellen? Tack ska du ha! (med öfvertygelse) Nej, lian är inte värd det!

Ellen: Och nu ska Pyret tvätta sig och ställa

så 111 att de andra inte märka någonting! (för henne åt dörren till vänster.)upp med honom ännu i kväll, — Ellen? Han har bedragit dig. . .

Ellen: (skuffar ut henne) Ja, ja — det styra

vi om sedan!

Pyret: Du lofvar Ellen, — ditt hedersord!

Ellen: Se, så, Pyret, — gå nu! De andra komma!

(Stänger dörren om henne. Fabr. och Stormfelt in från verandan.)

Fabr.: Kommer då toddyt aldrig?

Ellen: Har det inte kommit än? Jag har

talat förnuft med Pyret.

Fabr.: Nå, — huru är det med henne? Har

du förstått henne nu?

Ellen: Ja.

Fabr.: Ska jag kanske inte skicka henne i

pension nu strax?

E11 e n: Jag tror nästan att det är det bä-

sta, pappa.

Stormfelt: Hvad sade jag, — flickan är

tokig.

Ellen: Det är du som gjort henne sådan!

Stormfelt: Jag är den enda, som inte

skämt bort henne. Vore du så bortskämd fick du aldrig en kyss af mig mera.

Ellen: Jag reder mig nog utan. Men du,och pappa med — ni kan aldrig förstå en sticka, — det har jag sett.

Stormfelt: (kysser henne mot hennes vilja) Ah jo, vars! Det är inte så svårt?

Pyret: (i dörren, högtidligt) Är du en så-

dan stackare, Ellen? Det hade jag inte trott dig om!

Ridå. ETT VÅDLIGT EXPERIMENT.

KOMEDI I EN AKT.PERSONERNA:

Anna Värne. Lektor Boström. Doktor Dellner.

Händelsen försiggår en sommareftermiddag vid en badort. Scenen: Anna Värnes rum, ett enkelt sommarlogis med veranda i fonden, och dörrar till höger och vänster. När ridån går upp, komma Anna Värne och doktorn in och sätta sig, varma efter sin promenad.

Doktorn: (torkar sig i pannan) Ja, det säger jag — du är det mest fullfjädrade lilla troll jag träffat på. Så klok och så djärf!

Anna: (trött) Jag ville gärna vara klokare.

Doktorn: För att draga också mig vid näsan?

Anna: (tiger, sårad).

Doktorn: Se så, se så! Vi ska slå bort det. Du är så besynnerligt känslig för mitt skämt; jag vet aldrig när jag sårar dig.

Anna: (allvarsamt) Jag har märkt det.Doktorn: Hvad är det då du går och bär på?

Anna: (lägger sin hand på hans mun). Tyst med det nu! Det ska vi inte tala om. Det vet vi nog ändå.

Doktorn: (kysser hennes hand) Åh, åh! Att du inte hunnit glömma det där med lektor Boström ännu! Jag trodde det var klart redan.

Anna: (med en suck) Ja det är nog klart redan. Och i dag ska också han få veta af det — gudskelof!

Doktorn: (vårdslöst) Om han kommer i dag! Han dröjer nog öfver skollärarmötet i hufvudstaden, få vi se.

Anna: A nej, han kommer nog i dag, som han lofvat.

Doktorn: Hm, — ja! Huru länge har han varit borta nu?

Anna: Det blir fyra veckor i morgon.

Doktorn: (i tankar) Bara fyra veckor! Tänk, — det förefaller mig som minst fyra månader.

Anna: Ja, tiden har blifvit lång...

Doktorn: Nej, har den värkligen det? Jag trodde det berodde på att vi vetat begagna den och att den medfört sådana förändringar.

Anna: (tiger och stirrar ut).

Doktorn: Hvad sade jag nu igen, som var på tok?Anna: Ingenting — jag tänker bara...

Doktorn: Hvad tänker du på?

Anna: Att lektor Boström var en märkvärdig man, och att jag aldrig förstod honom fullt.

Doktorn: Hm, — förstå och förstå! Boström är en äkta pädagog, som inte bryr sig om annat än uppfostran.

Anna: Kanske. Men han hade förtroende för oss.

Doktorn: (ler självmedvetet) Åh — ja! Ett dumt!

Anna: Men vi äro inte värda hans förtroende.

Doktorn: Nå? Och hvarför inte.

Anna: För vi äro inte hans vänner.

Doktorn: Inte det? Jag har ändå gjort honom en bra väntjänst, när alt kommer omkring.

Anna: (bestämdt) Ja, det är nu det jag inte tror på.

Doktorn: Och hvarför inte? Hör nu, Anna! Efter vi engång tala om detta, så måste du säga mig alt. Jag har sparat det ända hittils, men nu måste jag få reda i saken och du med, så vi veta bemöta lektorn, när han kommer. Säg mig, — var du värkligen hans fästmö?

Anna: (plågad) Det är så svårt för mig att tala om det, så.

Doktorn: Men du måste det nu för bådas vår skull. Var du förlofvad med honom?Anna: (ovilligt) Ja, jag var det på sätt och vis, — så godt som. Men utan löften.

Doktorn: Desto besynnerligare handladt af honom! Jag har ju berättat dig att han formligen uppdrog åt mig att slå honom ur brädet under hans frånvaro. Nu har jag ju gjort hvad han ville.

Anna: (envist) Ja, se det är nu det, som jag inte tror. Han hade nog en annan mening därunder.

Doktorn: Hvilken då?

Anna: (trött) Att pröfva mig, förstås. (häftigt) Men det tål jag inte. Han må akta sig för sådana experiment.

Doktorn: Rätt så! Så skulle jag också säga i ditt ställe. Men om det bara skulle föreställa en pröfning med dig, det hela, så är det en märkvärdig pröfningsnämd han valt. Man anförtror inte lättsinnigt dylika värf åt en annan man, om man inte har en orubblig vän i honom, och Hektorn känner mig inte mycket. Inte häller sade han ett ord om sitt förhållande till dig.

Anna: Det tycker jag om. Det var vackert.

Doktorn: (slugt) I fall det inte var tvärtom. Ty det kunde också varit hans mening att bekvämt bli af med dig.

Anna: (tiger, sårad).

Doktorn: Ja, förlåt att jag säger det uppriktigt! Jag förstår honom inte annars.Anna: (i tankar).

Doktorn: Det kunde naturligtvis inte ske på något stötande, groft vis, utan diplomatiskt. Därför gaf han mig sitt uppdrag.

Anna: (mumlar något och ler öfverlägset).

Doktorn: Hvad sade du?

Anna: (ler inåtvändt) Det tror jag inte.

Doktorn: (tar henne om handen, närmare) Han intresserar dig alt med sina förrycktheter...? Ni kvinnor äro som tokiga efter abnorma män! Han är en tydlig och klar neuralgiker. Och har han inte gjort detta med dig af diplomatisk beräkning, så har han gjort det af den mest raffinerade egenkärlek. Ett ockrande på den kvinliga hängifvenheten är det, ett nervretande, onaturligt sjukdomsbevis, som ingenting har med en sund kärlek att skaffa! (Närmare, öfvertygar ifrigt) Grubbla inte öfver absurditeter hos en man, som omöjligt kan älska en kvinna sundt och enkelt. Det är vansinne af honom detta!

Anna: (vekare) Ar det så? Kan jag vara viss därpå?

Doktorn: (kysser henne på kinden) Mer än viss, var öfvertygad! En värklig man behandlar icke så den kvinna han älskar.

Anna: Inte det? Och hvarför inte? Jag tycker jag förstår honom så godt som oftast.

Doktorn: (ond) Ser man där! Han aktarsig inte att draga växel på en ung flickas sjuklighet och nervösa temperament! Jag är säker på att han kunnat fördärfva hälsan på en stor och stark kvinna, huru mycket mera då på ett älskligt, svagt litet troll med fina nerver som du! Ja, jag säger det, — hade han inte själf bedt mig träda

emellan er, så hade jag gjort det af pliktkänsla som din läkare.

Anna: (ler vekt) Åh, en sådan öfvertalare! Och du är viss på att han inte älskar mig?

Doktorn: En sådan man kan inte älska. Och än sedan? Du älskar ju inte honom ändå.

Anna: (tiger).

Doktorn: Det ska han konstatera nu.

Anna: Ska han det?

Doktorn: (med armen om henne) Ja, det är väl temligen tydligt, skulle jag tro.

Anna: (långsamt) Ja — så.

Doktorn: Hans eget förnuft har också sagt honom att det är bättre, om du blir min.

Anna: (likasom skakar någonting ifrån sig) Ja, kanske är det så. Jag vill försöka tro det.

Doktorn: (förtjust, kysser henne) Du lilla, älskade troll! Så har jag då ändtligen botat dig för inflytandet af den där öfverspände neuralgikern! Och så jag är glad åt det, — så glad, så glad! Och så jag gått och förälskat mig sedan i dig, du farliga lilla, fullfjädrade byting!Anna: (ser på doktorn en stund, slår sedan häftigt armarna om honom) Åh! — han är så vacker, min egen läkare! (I detsamma hvisslar ångbåten. De rycka till och draga sig ifrån hvarandra. Paus. De se på hvarandra tvunget. Doktorn går till fönstret och ser ut).

Anna: (i soffan) Är det mycket folk ombord?

Doktorn: Åh — ja.

Anna: Och viftar man?

Doktorn: Åh — ja. Till dem på bryggan.

Anna: Inte hit upp?

Doktorn: (långsamt) Nej . . . ja . . . det ser värkligen ut som . . .

Anna: (med ett häftigt språng fram till fönstret) Ar det han?

Doktorn: (slår armen om hennes lif) Än sedan? Vi taga emot honom så här.

Anna: (gör sig lös) Nej nej, . . . jag måste gå ner och möta honom, jag lofvade det när han for.

Doktorn: Och du tänker hålla alla dina löften till honom?

Anna: (söker efter hatt och parasoll, förvirrad) Nej . . . nej . . . men jag måste . . . jag kan inte annat. Han vet ju ingenting af alt detta!

Doktorn: Han får ju veta af det, när han kommer hit upp, hvilket han kanske inte gör såsnart. Det är tids nog. Han är nog beredd på det, för resten.

Anna: Huru skulle han vara beredd på det?

Doktorn: (ler självmedvetet) Åh — när man anförtror mig ett sådant värf, så . . .

Anna: (ser på honom långt, tiger) . . .

Doktorn: (ifrigt) Ja ja, — det kan låta egenkärt, men det är bara självmedvetet. Utan självtillit kommer man ingenstans (slår armen om henne trots hennes motvillighet). Och nu ska du vara trygg i min självtillit, efter du är så barnslig och osäker ensam. Se så! — Darra inte, lilla troll! (Vill kyssa henne).

Anna: (skyler sig) Kalla mig inte så!

Doktorn: Hvad nu? Får jag inte använda mitt gamla smekord?

Anna: Det låter så hädiskt just nu!

Doktorn: Barnsligheter! Ska du då aldrig få bukt på dina nerver?

Anna: Det är inte i nerverna det sitter, — det sitter djupare! (Kastar sig i soffan).

Doktorn: (tager fram ett pulver och slår det i ett glas med vatten) Var då modigare, mitt raska troll! Huru ska det gå, när lektorn själf kommer hit?

Anna: (impulsivt, i det hon reser sig) Då blir jag alldeles lugn.Doktorn: (smeker henne i det han räcker henne glaset) Så ditt lilla hjärta klappar! Se här har du något, som lugnar dig. Drick!

Anna: (dricker) Kan min läkare inte lugna mig med andra medel?

Doktorn: Det kan jag. Se på mig! Så där! Kan du inte trygga dig till mig kanske?

Anna: (ställer glaset nästan orördt ifrån sig) Nej, inte rätt. Fast jag just nu behöfde det.

Doktorn: (drager henne till sig) Barn!

Anna: (otålig, nästan kallt) Nej, — bjud inte till med sådant där! Det har jag vuxit ifrån. Nu kommer han strax, och då blir jag lugn.

Doktorn: (förebrående) Och det kan trollet säga mig?

Anna: Ja! Hvad kan jag göra åt det? Det är så.

Doktorn: (efter en paus, misslynt) Ångrar du dig?

Anna: (orolig) Nej, — jag vet inte ... jag ... (samlar sig) Jag tror inte det. Men lämna mig nu, så blir jag bra! Jag är inte något barn längre, och jag kan intet tåla att någon försöker leda mig. Jag vill gå själf hvart jag behagar.

Doktorn: Och du vill gå till honom igen?

Anna: (lugn) Det få vi se! Jag tror det inte. Gå nu!Doktorn: Ska du taga emot lektorn ensam?

Anna: Ja, det vill jag hälst.

Doktorn: (förebrående) Anna! Anna! Och kan jag lita på dig?

Anna: Gör som du vill. Jag lofvar ingenting.

Doktorn: (oåtlig) Om du inte vore sjuk, så skulle jag bli ledsen på allvar. Vet du inte huru du plågar mig? Det är koketteri, det där — utstuderadt koketteri ..!

Anna: Det är inte koketteri. Gå nu!

Doktorn: Kyss mig till afsked, då!

Anna: Nej.

Doktorn: Är det så detta skulle ändas? (går åt dörren).

Anna: (skyndar på honom) Gå, gå, innan han kommer!

Doktorn: (beslutsamt) Jag går inte.

Anna: (sätter sig trött i soffan) Så stanna här då, det är mig likgiltigt! (Lektor Boström kommer uppför verandan med en liten kappsäck i handen, som han ställer utanför. Nickar in genom fönstret, öppar sedan dörren och hälsar gemytligt).

Lektorn: Nå, — där har jag er båda! Goddag! Och ni är frisk, fröken Anna? Jaså. Nå, ni hade glömt ert löfte att komma ner och möta mig. Ja, ja, — så är det, när man inte oafbrutet gör sig påmind. Jag trodde ni var sjuk och ville titta inpå vägen och fråga huru det stod till med er. Hvad ska folk nu säga, när de sågo mig gå hit med kappsäck i handen. Att jag flyttar in hos er, naturligtvis.

Anna: (som går emot honom) Ja, de ha alt bra mycket att säga om mig.

Lektorn: Så går det, när man riskerar spela emanciperad vid edra år, och detta vid en badort! Välbekommet! Nå, hvad säger doktorn? Har hon blifvit riktigt frisk, vår Ulla vän, under badsejouren? Hon ser ju rätt rask ut, — långt raskare, än när jag for.

Doktorn: Åh nej! Det är nog inte riktigt bra med henne ännu.

Lektorn: Är det inte? Har inte doktorns kur hjälpt?

Anna: (slår bort det med forcerad glädtighet) Ah, — doktorn pratar alltid. Jag blir aldrig bra nog för honom.

Lektorn: Inte det? Nå har ... har ni bjudit till då?

Anna: Jag har skött mig som en kronometer och aldrig klickat på en sekund i min dagordning

Lektorn: Ser man på bara! Och ändå är inte doktorn nöjd.

Doktorn: Det är inte dietens fel, det är omgifningamas. Fröken Värne borde byta om vistelseort.Lektorn: Nu? Just när jag kommit hit? Nå, hvad har det kommit i omgifningarna, då? De voro ju bra nog förut.

Anna: Nej, — det är ingenting. Det är bara doktorns envishet att anse mig sjuk.

Doktorn: Om förlåtelse fröken, — ni är sjuk!

Lektorn: Ja, fröken Anna har alltid varit litet svag, och man ska inte fordra att hon ska bli alldeles bra så hastigt.

Doktorn: Jo, man kan begära att hon undviker skadliga inflytelser af personer, som ...

Anna: (afbryter) Vi ska låta det vara nog om mig nu. Jag blir inte bättre af att diskuteras. Lektorn skulle hällre berätta någonting från sin resa och från hufvudstaden.

Lektorn: Det är inte mycket att berätta därifrån, som kunde intressera er. Jag hörde om inga nya förlofningar als, och moderna följer ni minsann med här ute.

Anna: Likasom jag inte kunde intressera mig för annat än skvaller!

Lektorn: Teatern är stängd under sommaren.

Anna: (forceradt glädtigt) Se så, gör er inte till, lektor Boström! Tala om några allmänna saker ... någonting från skollärarmötet!

Lektorn: Kors! När har ni börjat intressera er för dylikt?Anna: Det kommer med åren.

Lektorn: Jag visste inte att det gått år, sedan jag lämnade er senast. Då hade ni inga dylika allmänna intressen, utan bara privata. Men det är väl doktorns umgänge, som vidgat edra vyer, kan jag tro. Jag tänker ni varit mycket tillsammans under min bortavaro?

Anna: Alla dagar.

Doktorn: (lakoniskt) Dagarna igenom.

Lektorn: (skämtsamt) Se där! Sade jag inte att vår lilla fröken skulle fånga dig?

Anna: (forceradt lustigt, skrattar) Det är ingen säker fångst att skryta med.

Doktorn: (som sett på henne, allvarsamt) Nej, men väl att drifva högt spel med!

Lektorn: (närmare) Åhå —! Redan kantigheter och misstänksamhet! Aj, aj, kära bror, — har det gått så långt redan?

Anna: (reser sig, ser sig orolig omkring) Herrarna ha naturligtvis inte druckit eftermiddagskaffe ännu? Nej, det ser jag på er att ni inte ha gjort. Nå, då går jag ut och bestyr om det, bara ni ger er till tåls en stund. (ut till vänster. Paus).

Lektorn: (fixerar doktorn en stund på afstånd. Han sitter öfverlägsen och lugn. Sedan närmare) Och nu, min bror, — din mission? Huru har den gått?

Doktorn: (likgiltigt) Förträffligt, — efter önskan!Lektorn: (rycker till litet) Huru till vida?

Doktorn: Så till vida att hon är min.

Lektorn: Huru till vida din?

Doktorn: Så till vida som en kvinna brukar, när hon älskar en man.

Lektorn: (med en skarp blick) Jaså, inte mera. Förlofvade således?

Doktorn: Egentligen är jag ingen redovisning skyldig dig.

Lektorn: Åh — nej, men du vet att hon intresserar mig.

Doktorn: Det är häller inte något skäl för att jag skulle tala om saker, som röra endast henne och mig. Du kan ju vara nöjd med att du fått din vilja fram. Du är fri från henne.

Lektorn: (beherskar sig) Ja, ja — men ... det var jag, som så att säga inledde er bekantskap, och jag har ett slags moraliskt ansvar mot en ensamstående ung flicka, som jag känner sedan längre tid tillbaka än du.

Doktorn: Du är besynnerlig. Inte tillfreds med litet! Jag tänkte det var nog, när jag gjort dig den väntjänsten, som du uppdrog åt mig. Hvad vill du mera?

Lektorn: (bestämdare) Jag vill veta om det hade sina svårigheter.

Doktorn: Åh — ja! Hm! Åh — ja ...Lektorn: Samvetsskrupler?

Doktorn: Det ha väl fruntimmer sällan i kärlek.

Lektorn: Nå, hvaruti lågo då svårigheterna?

Doktorn: I fruktan för de obehag du kunde göra henne.

Lektorn: Hon har då talat om...?

Doktorn: Altsammans! Hon inser att du velat bli fri från henne, och att du gjort det på det finkänsligaste och för henne allra minst stötande viset.

Lektorn: (ser ett ögonblick med sammanbitna tänder på den obekymrade doktorn, räcker honom sedan sin hand beherskadt och lugnt). Och nu ska du ha tack! Jag vet nog om henne nu. Hon är lik flertalet, och det var bara det jag ville konstatera. (går ett slag med häftiga steg).

Doktorn: (ser förvånad efter honom) Du är alt besynnerlig, min bror.

Lektorn: (kallt) Tycker du det? Jag ville bara pröfva henne, innan jag gifte mig med henne. Kallar du det besynnerligt att inte köpa grisen i säcken?

Doktorn: Åh — nej! Men det var alt ett vådligt experiment att lämna henne åt mig, du. Jag kan inte begripa din kallblodighet.

Lektorn: (kort) Det är inte meningen häller.Doktorn: Och du har gjort flickan en stor orätt genom att leka med henne så där. Hennes hälsa . . .

Lektorn: Det var inte lek.

Doktorn: Desto värre. Ett barn kan inte genomskåda dina afsikter, och du har plågat henne bara.

Lektorn: Inte ett barn, men väl en kvinna. Och om hon inte är kvinna vid fylda 22 år, så skadar det inte att plåga barnet ur henne.

Doktorn: Du är en hjärtlös person.

Lektorn: Månne just det?

Doktorn: Det är du visst. Och det är ovärdigt en gammal man att handla så mot en ung flicka.

Lektorn: Å nej, — det är tvärtom en klok karl värdigt att lämna en ung flicka fria tyglar och låta henne välja själf. Jag vill åtminstone ha en själfansvarig kvinna till hustru, och detta var det enda sättet att pröfva henne.

Doktorn: (ifrigt) Och så har du blandat in mig i dina fula intriger för att vinna en flicka. Ar det ärligt handladt?

Lektorn: (ler) Ah, åh, — så häftigt! Du åtog dig värfvet mycket gärna, vill jag minnas, och du kan ju inte als beklaga dig öfver resultatet.

Doktorn: (som förr) Ja, men du är en intrigör. Och jag kan, med fröken Värne, på godagrunder misstänka dig för att bara helt simpelt ha velat bli af med henne. Ditt val af medel har fallit på mig, men jag betackar mig för den äran!

Lektorn: (fundersamt) Det är litet för sent nu.

Doktorn: Hvad menar du?

Lektorn: Att betacka sig för äran. Du är ju förlofvad.

Doktorn: (häftigt) Gudskelof att jag räddat flickan undan en omänniska som du!

Lektorn: (godmodigt) Men det tycks taga på din ambition att ha gjort det på min inrådan.

Doktorn: Det är en allvarsam sak, och du kan visa mig den hyggligheten att låta bli och skämta med den.

Lektorn: Att du inte kan förstå mig! Du har i mig ingen vanlig rival, som vill rycka flickan ifrån dig. Jag är ingen ung man längre, och jag har min resignerade syn på kvinnorna, jag. Min hustru skall tillhöra mig frivilligt, utan öfverrump-ling, förstår du?

Doktorn: Men du har gjort henne ondt med ditt besynnerliga, fordrande sätt. Hennes hälsa . . .

Lektorn: Jag gör henne inte ondt af elakhet. Jag menade godt med altsammans, fast det inte var idel slapt och beskedligt gjordt. Men det är naturligtvis för mycket begärdt att en ung kvinna skall förstå mig, när en man som du inte gör det engång.Doktorn: Ja, jag kallar ditt sätt vansinne.

Lektorn: Du är inte den första och inte den sista häller. (Paus) Nå, — när ska ni gifta er?

Doktorn: Det är väl min ensak åtminstone?

Lektorn: Inte så alldeles din ensak. Jag har enligt din utsago oärligt blandat dig in i mina fula intriger, och således bär jag ett visst ansvar för resultatet af dem.

Doktorn: Asch — det är advokatyr.

Lektorn: Nej, det kallas logik. Och jag kan inte draga mig ur spelet som en hederlig karl utan att ha tillförsäkrat den unga, oerfarna flickan ett oskadadt rykte och en tryggad framtid, efter jag nu engång experimenterat så vådligt med henne. Alt detta bör du ju inse själf.

Doktorn: Och hvad ämnar du göra?

Anna: (kommer in med kaffebrickan från

vänster) Nu få herrarna ursäkta att kaffet inte är riktigt godt, jag ville skynda med det för att ni inte skulle behöfva vänta.

Lektorn: Åh — man kan ursäkta er så mycket större saker än lite dåligt kaffe . . !

Anna: (stannar och ser på lektorn) Värkli-gen! Och hvad har man för skäl därtill?

Lektorn: (möter hennes blick) Desamma som man har att förlåta ett odygdigt barn.

Anna: (sätter sig) Nej, nu får lektor Boström lof att förklara sig närmare. Jag förstår ingenting.Doktorn: (stiger hastigt upp) Om fröken Värne inte tager det som en direkt oartighet, så lämnar jag er före förklaringen . . .

Anna: (oberörd) Se så, — ska doktorn nu i väg, utan att dricka kaffet engång, som jag haft besvär att koka?

Lektorn gör nog sin förklaring i er närvaro, får ni se. Han är als inte så granntyckt.

Doktorn: Nej tack, fröken Anna, — jag föredrager alt att slippa höra den. (viU gå).

Lektorn: (upp) Nej, nej, — vänta! Inté ännu! Ni måste först låta mig lämna fram en liten present till er båda, enkom lämpad för edra behof. Jag har köpt den inne i staden. (Går ut på verandan ocn tager in kappsäcken).

Anna: För våra behof! Hvad kan det"vara?

Lektorn: (i det han söker i kappsäcken) Det är en present till er, mina vänner, af min förutseende klokhet, och ni ska säkert bli mig tacksamma. (vecklar upp ett föremål ur ett silkespapper och håller ut ett par släta guldringar, en i hvardera handen) Se här!

Doktorn: (ond) Håll upp! Ditt skämt är för starkt!

Lektorn: (lugnt) Det är inte skämt, min bror. Du missförstår mig fullkomligt. Jag menar inte annat än hvad jag säger. Jag är ingen ung man längre, och jag resignerar. Jag är filosof. I de här ringarna stå inga namn ännu. Det har kanske varit en barnslig önskan hos mig att se mitt egetristadt in i den ena, men jag kan godt afstå från min önskan för hennes skull här. (lämnar ringarna i Annas händer. Hon mottager dem viljelöst och stirrar på dem). En kärlek hos en tänkande man vid mina år är inte så häftig, kanske inte så egennyttig, som hos en tio år yngre person. Detta är visst en originel present, men jag ber er taga emot den af min vänskap för er. Och tro mig, mina vänner, ni kunna inte köpa den med varmare hjärta, än jag nu lämnar den till er! (går rörd).

Anna: (stirrar efter honom orörlig. När han försvunnit från verandan, rusar hon mot verandadörren och ropar) Lektor Boström! — Gå inte ännu . . . jag vill . . . (vill öppna dörren, men hindras däruti af doktorn).

Doktorn: Men min kära, — ska du rusa ut efter lektorn så upprörd som du nu är? Kom och sätt dig här med mig och lugna dig! (vill föra henne till sofifan).

Anna: (gör sig häftigt lös, utom sig) Gå efter lektor Boström och kalla igen honom! Gå genast säger jag! Hör ni inte? Jag vill det.

Doktorn: Men . . .

Anna: Gå, gå, gå! EUer vill ni göra mig rasande? Då går jag själf. Men tro aldrig att jag då mera räcker er denna hand till försoning. Går ni?

Doktorn: (ser på henne en stund) Jag går. (går. Anna kastar sig i sofifan med näsduken förögonen och snyftar. Om en stund lektorn och doktorn utanför på verandan, sedan in).

Anna: (torkar sig hastigt om ögonen, stiger upp och talar afbrutet, med tårar i rösten) Jag har bedt er vända om . . . lektor Boström, emedan . . . emedan jag inte kan låta er...............låta

er gå utan en förebråelse ... för ert .. . för ert (säkrare) för ert hånfulla sätt emot en kvinna, som förtjänat bättre. Ni har behandlat mig kallt och nedrigt och med beräkning, jag vet det. En man experimenterar inte med den kvinna han älskar.

Lektorn: (ler godt) Åh jo men! Beror på om han älskar henne med eller utan förnuft. Men viU ni värkligen att jag ska rentvå mig för er i doktorns} närvaro? Jag ansåg detta för en sak mellan oss två.

Anna: Ni har också behandlat honom ovärdigt. Ni har haft honom att gå edra ärenden.

Lektorn: (vädjar till doktorn) Doktorn har alt gått sina egna ärenden, — eller huru ?^

Doktorn: Jag anser mig inte ha någonting att redogöra för lektor Bostöm.

Lektorn: (artigt) Får jag således förklara mitt handlingssätt för fröken Värne?

Doktorn: (vårdslöst) Var så god!

Lektorn: (väntar att han skall gå. När doktorn ingen;"min gör' att aflägsna sig, tager lektorn sin hatt och kappsäck). I* så fall blir det jag, som aflägsnar mig. (vill gå).Anna: Och er förklaring?

Lektorn: Ar afsedd för er ensam.

Anna: (till doktorn) Lämna oss på en stund!

Doktorn: Hvarför det? Jag har mina intressen att bevaka här.

Lektorn: Jag lofvar att inte locka henne ifrån dig, du kan lita på mig.

Doktorn: På dig ja, men inte på henne.

Lektorn: (ler) Jag trodde jag var den styfvaste pessimisten, den, som hade minsta tron på kvinnorna, och så går doktorn där tio gånger öfver mig.

Anna: Jag har bedt er lämna oss en stund, doktor Dellner!

Doktorn: (lugnt) Jag har hört det. Men jag har mina skäl att icke nu, när ni är så upprörd, lämna er under inflytande af lektor Bostöm.

Anna: Jag förstår er inte. Tänker ni bevaka mig?

Doktorn: Nej, men jag känner er sjuklighet, och jag känner lektorns inflytande på er. Det är min skyldighet mot er och mot mig själf att understöda er.

Anna: (skrattar hetsigt) Jag tackar er så mycket, men ni borde känna mig nog för att veta att jag inte tål detta slags maskerade despotism, som under sken af vänlighet och kärlek binder en och kväfver en till döds.Lektorn: (bugar sig) Får jag gå nu?

Anna: Nej, — stanna kvar lektor Boström! Ni har drifvit ett högt spel med mig, och jag har inte varit sämre än ni. Ty jag tål inte det, ser ni. Jag är värd bättre.

Lektorn: Hm, — resultatet visar . . .'

Anna: (häftigt) ... att ni äro narrar, som inte våga tro på en kvinna!

Doktorn: Kloka narrar!

Anna: Att tro henne, det är att vinna henne! Men ni har gjort mig till er lekboll, lektor Boström, och ni, herr doktor, ni vill ha mig till er lekboll, ni. Ah nej, — det ska inte lyckas er. Det ni vunnit med ert spel är att ni gjort mig er båda vuxen.

Lektorn: Det är bara dit jag syftat.

Anna: Kanske. Jag har inte haft skäl att betvifla edra ord och er oegennytta, men ni har användt ett sätt, som sårat mig djupt i mina innersta? känslor.

Lektorn: (leende) Sitter er fåfänga så djupt ingrodd?

Anna: Jag vet inte, men det är något, som hela mitt väsen opponerar sig emot.

Lektorn: (vänligt och godt) Förlåt mig, om jag gjort er orätt! Jag är så rädd om er, att jag kanske blifvit för sträng.

Anna: Är det konsekvens?Lektorn: (mildt) Kärlekens underliga konsekvens fröken!

Anna: (vänder sig bort).

Lektorn: Medgif att ni genomskådat mig längesedan!

Anna: (tiger).

Doktorn: (kommer till henne, tager henne under armen och vill föra henne ut) Har ni talat nog nu? Följ med mig ut, det ska göra er godt och befria er från er plågoande.

Anna: (står i tankar och tyckes knapt höra doktorn. Plötsligt gör hon sig fri från honom med en energisk rörelse) Nej tack! Jag reder mig nog ensam. Lämna mig i fred! Jag har flera gånger bedt er om det.

Doktorn: (förebrående) Anna . . !

Anna: Nej, — det kan inte hjälpas. Man dårar inte en kvinna för en längre tid genom att utföra en bättres och klokares vilja. Man blir genomskådad som ni, herr doktor, och man blir behandlad efter förtjänst, om det än kostar på ambitionen en smula.

Doktorn: (handfallen) Jag förstår er inte.

Anna: Nej, — ni har alt ganska svårt att fatta annat än edra egna små fördelar.

Doktorn: (till lektorn) Låt oss lämna henne ensam! Ditt uppträdande och dina sårande ord hagjort henne illa. Det är bäst att lemna henne i fred. Adjö, fröken Anna! (går åt dörren; när lektorn inte följer med, stannar han där och ser sig om i väntan).

Lektorn: (går nära till Anna och säger lågt) Förstår ni nu huru jag älskar er?

Anna: (skakar på hufvudet) Nej! Ni förödmjukar mig i stället för att räcka mig handen.

Lektorn: (som förr) Vet ni nu huru jag be-herskat mig för att vinna er? Inser ni nu huru jag föraktar det ytliga kärlekssnobberiet med kurtis och smekningar? Men ni är svag och vågar inte tro på den stora lidelsen, utan lefver af smulorna, som jag vämjes åt.

Anna: (tåras).

Lektorn: Anar ni inte huru föga det berör mig hvem ni gifver dessa smulor, då jag har er hel, då jag gripit er fatt i ert innersta väsen?

Anna: (med handen för ögonen, vacklan-

de) Åh!

Lektorn: (griper hennes hand hastigt, kysser den häftigt, medan doktorn hindrande kommer nedåt scenen) Så kom ändå börget till Mohamed!

Anna: (stolt) Och Mohamed till bärget!

Ridå.

Digitaliserad av Projekt Runeberg och publicerad på http://runeberg.org/kat4dram/.

Konverterad till .pdf, .epub, .mobi och .txt av Arkivkopia och publicerad på https://arkivkopia.se/sak/runeberg-kat4dram.

Filen skapad 2018-12-17 15:36:15.457490